

Årsrapport for fællesfonden 2002

KIRKEMINISTERIET

Årsrapport for fællesfonden 2002

KIRKEMINISTERIET

Indholdsfortegnelse

1.	KIRKEMINISTERENS FORORD	3			
2.	FÆLLESFONDEN – FOLKEKIRKENS HOVEDKASSE	4			
2.1	Fællesfondens historie	4			
2.2	Lovgrundlag og hovedopgaver	4			
2.3	Væsentlige begivenheder i 2002	6			
2.4	Årsresultat i hovedtal	6			
3.	FÆLLESFONDENS INDTÆGTER	8			
3.1	De samlede indtægter	8			
3.2	Landskirkeskat	8			
3.3	Øvrige indtægter	9			
3.4	Rente- og kapitalindtægter	9			
4.	LØN M.V. TIL PRÆSTER OG PROVSTER	10			
4.1	Fællesfondens største udgiftspost	10			
4.2	Antal præstestillinger	10			
4.3	Specialpræster	10			
4.4	Præstestillingerne i de enkelte stifter	12			
4.5	Godtgørelser til præster og provster	12			
5.	PENSIONER OG UNDERSTØTTELSER	13			
6.	STIFTSADMINISTRATIONERNE	14			
6.1	Stiftsøvrighed og bispeembede	14			
6.2	Biskoppens opgaver og kompetence	14			
6.3	Stiftsøvrighedens opgaver og kompetence	14			
6.4	De enkelte stifter	17			
	Københavns Stift	17			
	Helsingør Stift	19			
	Roskilde Stift	19			
	Lolland-Falsters Stift	19			
	Fyens Stift	21			
	Aalborg Stift	21			
	Viborg Stift	21			
	Århus Stift	23			
	Ribe Stift	23			
	Haderslev Stift	23			
7.	REVISIONSORDNINGER	24			
7.1	Kirke- og præstegårdskasserne – “provstirevision”	24			
7.2	Provstiudvalgskasserne	24			
8.	KONSULENTER	25			
9.	TILSKUD TIL NEDSÆTTELSE AF KIRKESKATTEN I KOMMUNERNE	26			
10.	UDDANNELSESINSTITUTIONER	27			
10.1	Uddannelse og efteruddan. af præster m.fl.	27			
	Folkekirken Institut for præsteuddannelse – Pastoralseminariet og Efteruddannelsen	30			
	Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster	31			
10.2	Kirkemusikskolerne	32			
			10.3	Kordegne-, graver-, kirketjeneruddannelsen	35
			11.	SPECIELLE MENIGHEDER	37
			11.1	Døvemenuigheder	37
			11.2	Kirkelig betjening af hørehæmmede	37
			11.3	Studentermenigheder	37
			12.	IT-PROJEKTER	38
			12.1	IT-udgifterne i 2002	38
			12.2	IT-kontoret	38
			12.3	FLØS, Folkekirken Lønsservice	40
			12.4	Internettet	40
			12.5	Den Ny Kirkebog	41
			13.	FORSIKRINGER	43
			14.	DIVERSE TILSKUD	44
			14.1	Færøerne	44
			14.2	Kirkeministeriets konsulentvirksomhed	44
			14.3	Kirkelig betjening på Rigshospitalet	44
			15.	ØVRIGE FÆLLESUDGIFTER	45
			15.1	De mellemkirkelige stiftsudvalg og Det mellemkirkelige Råd	45
			15.2	Kodaafgift	45
			15.3	Sankt Petri Tyske menighed	45
			15.4	Nationalmuseet	45
			15.5	Konferencer, kurser og publikationer m.v.	45
			16.	AKTIVER OG PASSIVER	46
			16.1	Reservefonden	46
			17.	LIVET I FYENS STIFT	49

1. Kirkeministerens forord

Der har i lang tid været meget stor interesse for fællesfonden – folkekirkens hovedkasse med en årsomsætning på knap 1 milliard kr. – som det i henhold til lovgivningen er kirkeministeren og hverken Folketinget eller andre, der har ansvaret for. Interessen har givet udslag i mange, ind imellem stærkt kritiske, holdninger til fællesfonden og administrationen af den.

Det er godt, at der er interesse for og holdninger til denne store og væsentlige del af folkekirkens samlede økonomi og aktiviteter. Debatten om fællesfonden har dog i nogen grad været præget af, at der har været for lidt åbenhed om og indsigt i, hvad fællesfonden egentlig er.

Derfor har jeg taget initiativ til, at der for første gang er blevet udarbejdet en årsrapport om fællesfonden. Udgangspunktet for denne årsrapport er fællesfondens regnskab for 2002. Årsrapporten giver en grundig beskrivelse af regnskabstallene for 2002 og af de forskellige aktiviteter, som finansieres af denne folkekirkelige hovedkasse. Den beskriver også udviklingen i regnskabtal og aktiviteter gennem de seneste år.

Årsrapporten giver derfor alle, der er interesserede i folkekirken, mulighed for at få et godt, og mindre mytepræget, grundlag for at danne sig en mening og deltage i debatten om den del af folkekirkens økonomi og liv, som fællesfonden repræsenterer.

Og debatten vil forhåbentlig fortsætte. For det er selvfølgelig gavnligt, at det på grundlag af åbenhed om, hvordan forholdene er i dag, bliver diskuteret, hvordan forholdene skal være i de kommende år på dette som på alle andre områder af folkekirkens liv.

Tove Fergo

2. Fællesfonden – folkekirkenes hovedkasse

Fællesfonden er til trods for navnet ikke en fond i den sædvanlige betydning af dette ord. Fællesfonden kan i stedet beskrives som folkekirkenes hovedkasse. Det vil sige en kasse, som dækker en række forskellige udgifter, der ikke direkte er knyttet til de enkelte sogne eller provstier, og som heller ikke bliver dækket af statens tilskud. De indtægter, som er nødvendige for at dække udgifterne, kommer primært fra landskirkeskat.

2.1 FÆLLESFONDENS HISTORIE

Fællesfondens navn hænger sammen med, at der i de første år var mere egentligt fonds-præg over denne kasse.

Den blev etableret som følge af de store ændringer, der i årene mellem 1900 og 1920 skete omkring aflønning af præster i folkekirken. Indtil dette tidspunkt var præsterne indtægter baseret på folkekirkemedlemmers pligter til at betale afgifter i form af tiende og grundbyrder til præsteembederne samt på de indtægter, som præsteembedernes jorder gav i afkast. Det betød bl.a., at der var stor forskel på de enkelte præsters indtægter. Nogle embeder var økonomisk langt bedre end andre. I København og på Frederiksberg, hvor præsteembederne ikke havde ejendom i samme udstrækning som ude i landet, var præsterne løn i vid udstrækning baseret på højtidsføre m.m., som folkekirkenes medlemmer havde pligt til at yde.

I 1903 blev tiende til både præsteembeder og kirker "afløst". De, der ellers havde pligt til at betale årlige beløb, skulle i stedet betale en engangssum. I 1918 skete der en tilsvarende afløsning for grundbyrderne. Fra 1919 blev en meget stor del af præstegårdsjorderne i øvrigt udstykket til husmandsbrug, så præsteembederne ikke længere havde indtægter fra avlen på dem.

I 1913 var man begyndt at sætte præsterne på fast og mere ensartet løn end det, der var resultatet af de tidligere finansieringsformer. De kapitaler, som blev dannet af de forskellige afløsningssummer, skulle være grundstamme for den kasse, som skulle stå for aflønningen af præsterne. Derfor var der altså et vist fondspræg.

I 1919 måtte man konstatere, at afkastet af kapitalerne på grund af den økonomiske udvikling ikke var tilstrækkeligt til at dække præstelønnen. Derfor blev det med præstelønningsloven af 1919 indført, at folkekirkenes medlemmer uden for København og Frederiksberg skulle betale kirkeskat til det, som i loven blev kaldt "lønningsfonden", og som ved en ny præstelønningslov i 1922 fik betegnelsen "Præsteembedernes fællesfond". Denne kirkeskat udgjorde fra starten omkring en fjerdedel af lønningsfondens indtægter.

2.2 LOVGRUNDLAG OG HOVEDOPGAVER

I løbet af de følgende årtier blev arten og omfanget af de udgifter, som denne kasse dækkede, flere gange udvidet.

Derfor var det naturligt, at ordet "præsteembederne" blev slettet fra kassens navn, da der i 1984 blev vedtaget en særlig økonomilov for folkekirken. Siden har den kun heddet "fællesfonden". Med økonomiloven blev der i øvrigt sikret fortsat stor rummelighed i bestemmelserne om, hvad fællesfonden kan og skal afholde af udgifter.

Fællesfondens virkeområde er først og fremmest fastlagt i økonomilovens § 11. Det er overordnet set beskrevet med, at fællesfonden afholder de af folkekirkenes udgifter, som ikke ifølge andre bestemmelser i økonomiloven skal afholdes af kirke- og præstegårdskasserne i sognene, af provstiudvalgenes kasser eller af staten gennem bevilling på finansloven. Der er dog også i økonomilovens §§ 11-13 præciseret enkelte kategorier af udgifter, som fællesfonden kan eller skal dække. Det er bl.a. udgifter vedrørende uddannelse i forbindelse med stillinger i folkekirken, særligt sagkyndiges rådgivning i forbindelse med kirkebygninger og kirkegårde, mellemkirkeligt arbejde og udligningstilskud til nedsættelse af den lokale kirkelige ligning.

De udgifter, som kirke- og præstegårdskasserne skal afholde, er fastlagt i økonomilovens § 2. Det drejer sig først og fremmest om udgifterne til drift og vedligeholdelse af kirker, kirkegårde, præsteboliger og andre ejendomme i sognene, samt løn til kirke- og kirkegårdsfunktionærer, som menighedsrådene ansætter.

Provstiudvalgskasserne skal ifølge lovens § 17 c, stk. 3, dække de udgifter, der er forbundet med provstiudvalgenes virksomhed.

Staten skal ifølge økonomilovens § 20 først og fremmest dække 40 procent af lønnen til almindelige sognepræster, provster og hjælpepræster, den fulde udgift til pension til præster og provster samt den fulde udgift til biskoppers løn og pension. Desuden skal staten give et tilskud til restaurering af kirker. Staten giver også et mindre tilskud til det mellemkirkelige arbejde, det vil sige folkekirkenes forbindelse med kirker i udlandet.

Da fællesfonden skal dække de udgifter, som "ligger imellem" de lokale kirkelige udgifter, der dækkes af de lokale kirkelige kasser i sogne og provstier, og de udgifter, som staten dækker, betyder det, at fællesfonden fortsat har præsteløn som den første og største udgift.

Fællesfonden dækker 60 procent af lønnen til almindelige sognepræster, provster og hjælpepræster. Desuden betaler fællesfonden den fulde løn til specialpræster. Specialpræster er den samlede betegnelse for præster, som er ansat til at betjene bestemte institutioner eller bestemte grupper af mennesker eller menigheder, der ligger uden for den almindelige sogneinddeling, eller

som er ansat til at løse specielle opgaver til bistand for biskoppen eller i øvrigt på stiftsniveau.

Dernæst kan man generelt sige, at fællesfonden skal dække udgifterne til alle institutioner og aktiviteter m.v. i folkekirken, som findes på regionalt plan eller landsplan.

Derfor dækker fællesfonden udgifterne ved de 10 stiftsadministrationer i Danmark samt stiftsadministrationen på Færøerne og udgifterne ved de forskellige konsulenter, som er rådgivere for stiftsøvrigheder, provstiuvalg og menighedsråd i forbindelse med bl.a. de forskellige arbejder, som skal udføres ved kirker, kirkegårde og præsteboliger.

Fællesfonden dækker også udgifterne ved en række institutioner, som står for uddannelse og efteruddannelse af præster, kirkemusikere, kordegne og gravere. Fællesfonden betaler desuden den største del af udgifterne ved folkekirkens mellemkirkelige arbejde samt udgifter i forbindelse med en række særlige menigheder, som falder uden for folkekirkens sognestruktur, så som menigheder for døve, hørehæmmede og studenter.

Fællesfonden dækker imidlertid også udgifter ved en række opgaver, der er nært knyttet til det lokale niveau i folkekirken, og som tidligere har været dækket af de lokale kirkelige kasser. Det sker på områder, hvor man i årenes løb af forskellige grunde har fundet det hensigtsmæssigt at indføre nogle generelle ordninger til at få taget vare på de forskellige opgaver.

Fællesfonden betaler således udgifterne til pension til tidligere tjenstemandsansatte kirkefunktionærer og tjenstemandsansat personale på stiftsadministrationerne. I midten af 1980'erne blev det besluttet at samle revisionen af de lokale kirkelige kasser hos såkaldte provstirevisorer, som ansættes af stiftsøvrighederne. De betales som konsekvens heraf af fællesfonden.

Med virkning fra 1999 blev menighedsrådenes pligt til at sørge for og betale for forsikringsdækning af kirker, kirkegårde, præsteboliger og personale m.v. afløst af en fælles forsikringsordning, som betales af fællesfonden. Dels gennem en "selvrisko" for forsikrings-skader op til en samlet ramme på 40 mio. kr. om året. Dels gennem tegning af forsikringer for skader ud over dette omfang samt lovpligtige forsikringer for ansvar og arbejdsskader.

I midten af 1990'erne blev det besluttet, at den grundlæggende registrering af alle danskere, som præsterne (og kordegne) hidtil havde stået for i ministerialbøgerne (kirkebøgerne), skulle erstattes af en elektronisk Den Ny Kirkebog. Udviklingen og etableringen af denne samt af det elektroniske "Kirkenettet", som er en forudsætning for Den Ny Kirkebog, har samtidig betydet, at IT med alle de funktioner, som det rummer, er blevet bredt ud som uundværlige arbejdsredskaber i stifter, provstier og sogne. Såvel etableringen som driften af hele denne IT-indsats betales af fællesfonden, selv om anvendelsen af den i høj grad ligger ude i de enkelte sogne.

En anden betydelig post blandt fællesfondens udgifter er udligningstilskud, som betyder, at folkekirkens medlemmer i de økonomisk set stærkeste områder af landet kommer til at bidrage til at "skære toppen af" kirkeskatteprocenterne i økonomisk svage områder af landet. Der kan årligt bruges op til 12 procent af landskirkeskatten til dette formål.

Da de første tilløb til fællesfonden blev taget i årene før 1920, var det tanken, at den med hensyn til indtægter skulle være baseret på afkastet af de kapitaler, der var skabt efter tiendeafløsning, grundbyrdeafløsning m.v. Men som nævnt var det allerede i 1919 nødvendigt at skaffe ca. en fjerdedel af indtægterne i form af en kirkeskat.

Fællesfonden har fortsat indtægter i form af afkast fra de gamle præsteembedekapitaler. Disse kapitaler har imidlertid stort set været uændrede i mere end 80 år. Derfor spiller det afkast, de kan give, kun en meget lille rolle i dag, og landskirkeskat har i adskillige årtier været langt den væsentligste indtægtskilde for fællesfonden. Fællesfonden får desuden en indtægt i forbindelse med kapitaler, som tilhører kirkerne. Det drejer sig først og fremmest om de såkaldte gravstedskapitaler, det vil sige beløb, der er betalt for at få vedligeholdt gravsteder i en årrække fremover. Kirkekapitaler forrentes med 4 procent årligt til den kirke, som kapitalerne tilhører, men afkast af kapitalerne ud over de 4 procent tilfalder fællesfonden.

Kirkeministeren har ansvaret for fællesfonden, selv om langt de fleste af midlerne forvaltes af de 10 stiftsøvrigheder.

Kirkeministeren fastsætter således hvert år fællesfondens budget. Det sker på grundlag af budgetforslag fra stiftsøvrighederne og fra de institutioner, hvis udgifter helt eller delvis dækkes af fællesfonden. Stiftsøvrighedernes bidrag til budgetterne omfatter også overslag over, hvilke indtægter fællesfonden kan forvente at få fra kapitalerne.

Kirkeministeren fastsætter i forbindelse med budgettet, hvilket beløb der skal udskrives i landskirkeskat.

Landskirkeskatten fordeles mellem de enkelte ligningsområder (kommuner) i forhold til det senest kendte udskrivningsgrundlag (de skattepligtige indtægter). Ligningsområdets andel af landskirkeskatten indgår derefter i beregningen af kirkeskatteprocenten sammen med de beløb, som det er nødvendigt at udskrive i kirkeskat til de lokale kirkelige kasser inden for ligningsområdet.

2.3 VÆSENTLIGE BEGIVENHEDER I 2002

I foråret 2002 måtte Kirkeministeriet konstatere, at fællesfondens oprindelige budget for 2002, som blev udarbejdet i 2001, ikke kunne holde. Da der i de foregående år også havde været budgetoverskridelser med bl.a. det resultat, at fællesfondens regnskaber i flere år var endt med underskud, besluttede kirkeministeren at anmode statsrevisorerne om at foranledige, at Rigsrevisionen gennemførte en undersøgelse af fællesfonden og forvaltningen af den.

Rigsrevisionen har i foråret 2003 afleveret "Beretning om folkekirkens Fællesfond" til statsrevisorerne, som den 14. maj 2003 udtalte sig om beretningen. Statsrevisorerne har kraftigt påtalt, "at ministeriet i 2002 gav en udtrykkelig ordre om i strid med de gældende regler for periodisering at bogføre udgifter for 11 mio. kr. i fællesfondens regnskab, så regnskabet for 2001 ikke blev korrekt", og statsrevisorerne har påtalt Kirkeministeriets administration omkring fællesfonden i de seneste år. Statsrevisorerne har endvidere kritiseret, "at kirkeministeren ikke i alle tilfælde har givet Folketingets Kirkeudvalg de fornødne og relevante oplysninger til en helhedsbedømmelse af sagerne".

For at imødegå, at fællesfondens regnskab for 2002 skulle slutte med et negativt resultat, iværksatte kirkeministeren i foråret 2002 en revision af budgettet, som medførte, at der blev besluttet besparelser på en række områder.

Budgetrevisionen blev bl.a. gennemført på baggrund af drøftelser med stiftsøvrighederne (biskopper, stiftamt-mænd og stiftskontorchefer) den 27. maj 2002 og med biskopperne den 13. juni 2002. Det reviderede budget blev offentliggjort den 18. juni 2002 samtidig med budget for fællesfonden for 2003.

Det blev ved budgetrevisionen forudset, at udgifterne vedrørende folkekirkens forsikringsordning kunne ende med at blive større end de budgetterede 47 mio. kr. Det blev derfor aftalt med biskopperne, at den eventuelle merudgift på dette område ville blive finansieret ved et meget kortfristet lån i stiftsmidler.

2.4 ÅRSRESULTAT I HOVEDTAL

Fællesfondens samlede udgifter i 2002 var 972,339 mio. kr. Det var 35,939 mio. kr. mere end fastsat i fællesfondens reviderede budget af 18. juni 2002.

De samlede indtægter i 2002 var 934,178 mio. kr. Det var 2,222 mio. kr. mindre end fastsat i fællesfondens reviderede budget.

Årsregnskabet hovedtal fremgår af tabel 2-1.

Årsregnskabet sluttede derfor med et underskud på 38,161 mio. kr., hvor resultatet i henhold til det reviderede budget skulle have været et overskud på 0,05 mio. kr.

Det blev allerede ved udarbejdelsen af det reviderede budget i juni 2002 forudset, at udgifterne ved folkekirkens forsikringsordning kunne ende med at blive større end de budgetterede 47,0 mio. kr. Muligheden for en overskridelse hang sammen med dels en forhøjelse af præmieudgifter ved forsikringsordningen, dels at der ikke var budgetteret med den maksimale risiko for skadeudgifter. Udgifterne ved forsikringsordningen blev 59,336 mio. Merudgiften på denne post var således 12,336 mio. kr.

De øvrige, ikke forudsete, overskridelser i forhold til budgettet udgjorde netto 23,653 mio. kr.

De samlede IT-udgifter, som også omfatter udgifterne til datatransmission og etablering af Den Ny Kirkebog, blev således 115,733 mio. kr. i stedet for de budgetterede 100,0 mio. kr. Løn og andre udgifter vedrørende præster og provster blev 486,494 mio. kr., hvilket var 4,594 mio. kr. mere end fastsat i det reviderede budget. Posten "diverse" blev på 7,538 mio. kr. mod budgetteret 5,7 mio. kr., en overskridelse på 1,838 mio. kr.

Der var desuden mindre udsving i såvel opad- som nedadgående retning på en række andre udgiftsposter.

Indtægterne blev i alt 2,222 mio. kr. mindre end fastsat i det reviderede budget. Den største afvigelse blandt indtægterne gjaldt de finansielle poster, hvor netto-indtægten blev 38,373 mio. kr. mod budgetteret 40,0 mio. kr., en afvigelse på 1,627 mio. kr.

Tabel 2-1

FÆLLESFONDENS DRIFT

	Oprindeligt udmeldt budget for 2002	Revideret budget af 18. juni 2002	Regnskab 2002	Afvigelse i forhold til rev. budget
Udgifter				
Løn m.v. til provster og præster	481,9	481,9	486,494	4,6
Pensioner / understøttelser	59,2	59,2	59,827	0,6
Stiftsadministration				
Løn, godtgørelser	41,3	41,3	39,980	-1,3
Driftsudg. og ejendomme stifter	21,9	21,2	19,865	-1,3
EDB, DNK, Datatransmission	77,0	100,0	115,733	15,7
Anlæg (stiftsadministration)	0,0	0,0	0,299	0,3
Øvrige udgiftsposter				
Provstirevision	14,9	12,8	13,889	1,1
Konsulenter	5,9	5,0	4,852	-0,1
Stiftsudvalg vedr. økonomi	0,2	0,2	0,169	0,0
Mellemkirkelige stiftsudvalg	0,2	0,2	0,232	0,0
Det Mellemkirkelige Råd	4,9	5,2	5,200	0,0
Kirkeministerens rådighedssum	0,2	0,0	0,179	0,2
Døvemeningheder	2,8	2,6	2,980	0,4
Hørehæmmede	0,8	0,7	0,673	0,0
Provstikasserevision	0,3	0,3	0,799	0,5
Forsikringer	47,0	47,0	59,336	12,3
Studentermenigheder	2,4	2,2	2,322	0,1
Uddannelse og efterudd. af præster	24,0	23,4	24,285	0,9
Kirkemusikskolerne	17,8	16,9	16,544	-0,4
Kordegneuddannelse	2,0	1,5	2,161	0,7
Graveruddannelse	0,2	0,4	0,623	0,2
Øvrige uddannelser	0,2	0,1	0,121	0,0
Tilskud til Færøernes stiftsadmin.	9,2	6,7	6,295	-0,4
Sct. Petri menighed	1,2	1,1	1,050	0,0
Kodaafgift	1,2	1,3	1,259	0,0
Nationalmuseet	0,6	0,6	0,642	0,0
Rigshospitalet	0,4	0,4	0,451	0,1
Fængselspræster	0,1	0,1	0,116	0,0
Div. (kap. 8, publik., øvr. fælles m.v.)	2,9	5,7	7,538	1,8
Udligningstilskud	98,4	98,4	98,426	0,0
Udgifter i alt	919,1	936,4	972,339	36,0
Indtægter				
Landskirkeskat	-894,4	-894,4	-894,385	0,0
Rente- og kapitalindtægter (netto)	-40,0	-40,0	-38,373	1,6
Øvrige indtægter og fremmedkap.	-3,0	-2,0	-1,420	0,6
Indtægter i alt	-937,4	-936,4	-934,178	2,2
Resultat	-18,3	0,0	38,161	38,2

3. Fællesfondens indtægter

3.1 DE SAMLEDE INDTÆGTER

Fællesfonden havde i 2002 indtægter på i alt 934,178 mio. kr. (Tabel 3-1) Indtægterne kom fra tre kilder, som beskrives i de følgende afsnit.

3.2 LANDSKIRKESKAT

Fællesfondens største indtægtskilde er landskirkeskatten. Den fastsættes af kirkeministeren på baggrund af en konkret vurdering af indtægter og udgifter for fællesfonden i budgetåret. Kirkeministeren fastsatte i 2001, at der i 2002 skulle udskrives 894,4 mio. kr. i landskirkeskat.

Ligningen af landskirkeskatten sker med samme procent af den skattepligtige indkomst for alle kirkeskatteydere. Efter anmodning fra Kirkeministeriet fordeler Told- og Skattestyrelsen landskirkeskatten mellem de enkelte ligningsområder (kommuner). Fordelingen beregnes ud fra de enkelte kommuners andel af landets samlede skattepligtige indkomster. Landskirkeskatten indgår derefter sammen med ligningsbeløbene til de lokale kirkelige kasser i beregningen af kirkeskatteprocenten i de enkelte kommuner, og landskirkeskatten opkræves sammen med den lokale kirkeskat.

Landskirkeskatten udbetales til stiftsøvrighederne som månedlige a conto-rater. Udbetalingen sker sådan, at den del af landskirkeskatten, som er betalt af kirkeskatteyderne i et stift, bliver udbetalt til netop det stift. De udgifter, som skal betales af fællesfonden, er ikke fordelt mellem de enkelte stifter på samme måde. Derfor bliver der året igennem overført midler fra landskirke-

Tabel 3-1

FÆLLESFONDENS INDTÆGTER

	2000	2001	Rev. Budget 2002	2.002,0	Afvigelse
Landskirkeskat	788,9	816,6	894,4	894,385	0,0
Øvrige indtægter	2,8	56,7	2,0	1,420	0,6
Rente- og kapitalindtægter	29,6	40,4	40,0	38,373	1,6
I alt	821,3	913,7	936,4	934,178	2,2

skatten fra stifter med høje skatteindtægter i forhold til udgifterne til stifter med lave indtægter i forhold til i udgifterne.

3.3 ØVRIGE INDTÆGTER

Fællesfondens øvrige indtægter udgøres bl.a. af huslejeindtægter fra biskopperne. I 2002 udgjorde øvrige indtægter 1,420 mio. kr.

Den ekstraordinært høje øvrige indtægt i 2001 skyldtes optagelse af lån i stiftsmidler på 55 mio kr.

3.4 RENTE- OG KAPITALINDTÆGTER

Fællesfonden havde i 2002 rente- og kapitalindtægter på netto 38,373 mio. kr., efter at fællesfondens renteudgifter samt afdrag på lån var trukket fra.

De finansielle indtægter er primært rente og udbytte af stiftsmidler, det vil sige kapitaler, som tilhører de enkelte præsteembeder og kirker (stiftsmidlerne), men som forvaltes af stiftsøvrighederne.

Præsteembedernes kapitaler er dem, som oprindeligt skulle finansiere fællesfonden. De stammer ligesom en mindre del af kirkekapitalerne fra afløsningssummer for tiende-, grundbyrde- og jordrenteaflysninger, som tilfaldt kirkerne og præsteembederne i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet. Præsteembedernes kapitaler omfatter desuden salgssummer for jord og bygninger, ekspropriationserstatninger m.v. Præsteembedernes kapitaler, som ved udgangen af 2002 i alt var 355,476 mio. kr., forrentes udelukkende til fordel for fællesfonden.

Kirkernes kapitaler i stiftsmidlerne består i dag først og

fremmest af gravstedskapitaler. Det er beløb, som borgere har betalt i forbindelse med, at de har indgået aftaler med kirkegårde om vedligeholdelse af gravsteder i en årrække. Gravstedskapital forrentes med 4% årligt til den pågældende kirkes eller kirkegårds kasse, så længe en vedligeholdelsesaftale løber. Selve kapitalen udbetales til kirkekassen eller kirkegårdens kasse, når aftalen udløber.

Øvrige kapitaler i stiftsmidlerne, som tilhører kirker, forrentes ligeledes med 4% til fordel for kirkekasserne.

Afkast af kirkekapitaler i form af renter og udbytte ud over de 4% tilfalder fællesfonden.

De samlede kirkekapitaler var ved udgangen af 2002 i alt 2.828,215 mio. kr., hvoraf 2.743,276 mio. kr. var gravstedskapitaler.

4. Løn m.v. til præster og provster

4.1 FÆLLESFONDENS STØRSTE UDGIFTSPOST

Løn til folkekirkens præster og provster er den største post på fællesfondens budget. (Tabel 4-1)

Fællesfonden afholder 60% af lønnen til provster, sognepræster og hjælpepræster. Derudover afholder fællesfonden 100 procent af lønnen til såkaldte specialpræster. Fællesfonden afholder desuden udgifterne til løn til barselsvikarer for folkekirkens provster og præster.

4.2 ANTAL PRÆSTESTILLINGER

Der er i alt 1993,0 præstestillinger i folkekirken. Langt den overvejende del (ca. 1800) er almindelige sognepræstestillinger. Godt 100 er hjælpepræstestillinger, som har en mere midlertidig karakter og ofte er deltidsstillinger.

Tabel 4-2

SGONEPRÆSTER/PROVSTER/HJÆLPEPRÆSTER

	2000	2001	2002
Antal stillinger	1.901,9	1.911,5	1.910,0
Regnskab (mio. kr.)	383,7	413,6	421,8

Andre 83 er såkaldte specialpræstestillinger. De beskrives nærmere i senere afsnit.

111 af sognepræsterne er samtidig provster. En provst har, udover arbejdet som sognepræst, administrative

myndighedsopgaver og fungerer som gejstligt mellemtilsyn.

I de nævnte tal indgår 21 præstestillinger på Færøerne. Præste- og kateketstillinger på Grønland indgår derimod ikke, da Kirken i Grønland både lovgivningsmæssigt og økonomisk hører under Grønlands Hjemmestyre.

Antallet af præstestillinger er i løbet af 1980'erne og 1990'erne blevet forøget med ca. 200. Det er delvis blevet finansieret ved øgede bevillinger fra staten på finansloven og delvis ved ændring af forholdet mellem de dele af præstelønninger, som betales af henholdsvis staten og folkekirken (byrdefordelingen).

Flere af de forøgede bevillinger og omlægninger er sket på baggrund af udvalgsarbejde. (Se bet.nr. 1264/1994 om præstestillinger og bet.nr. 1327/1996 om budgetlægning for de kirkelige kasser m.v.)

Kirkeministeriet fordeler de samlede bevillinger til præstestillinger mellem de enkelte stifter. Fordeling og omfordeling af præstestillinger inden for det enkelte stift henhører under biskoppen efter bemyndigelse fra Kirkeministeriet og forudsætter forhandling med de lokale menighedsråd.

4.3 SPECIALPRÆSTER

Der er 83,0 stillinger som specialpræst i folkekirken. (Tabel 4-3)

Som hovedregel bliver sygehuse, fængsler, arresthuse, plejehjem og andre institutioner betjent af præsten i det sogn, hvor institutionen er beliggende. Ved større institutioner bliver betjeningen varetaget af flere præster i området inden for den rådighedsordning, som næsten alle præster er med i.

Tabel 4-1

LØN M.V. TIL FOLKEKIRKENS PRÆSTER OG PROVSTER

	2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab 2002	Afvigelse
Løn, præster/provster mv.	383,7	413,6		421,778	
Løn, specialpræster/barselsvikarer	30,7	32,8		35,473	
Øvrig løn og godtgørelser	26,9	28,8		29,243	
I alt	441,3	475,2	481,9	486,494	-4,6

I de seneste årtier er der, særligt på sygehusområdet, sket sammenlægning af mindre institutioner til større enheder. Som konsekvens af det er der blevet oprettet sogne- eller hjælpepræstestillinger, hvor en særlig forpligtelse til at betjene en enkelt institution er en større eller mindre del af stillingens indhold.

Disse stillinger benævnes specialpræstestillinger. Samme betegnelse bruges for nogle stillinger, som er oprettet til betjening af særlige grupper af personer.

Stillingerne som specialpræster omfatter desuden nogle præstestillinger med særligt stillingsindhold, som er blevet oprettet i de seneste år, bl.a. som bistand for biskoppen i f.eks. nyreligiøse spørgsmål, relationer til indvandrere og drift af stiftsmaterialecentraler vedrørende kristendomsundervisning.

Tabel 4-3

SPECIALPRÆSTER MV.

	2000	2001	2002
Antal specialpræstestillinger	76,8	81,1	83,0
Regnskab (mio. kr.) ¹	30,7	32,8	35,5

¹ Udgiften omfatter også løn til barselsvikarer, der ligesom specialpræsters løn betales fuldt ud af fællesfonden

De væsentligste af de specielle præstestillinger er beskrevet i det følgende.

Sygehuspræster

På landsplan er der knap 50 sygehuspræster eller hospitalspræster med varierende beskæftigelsesgrad.

En sygehuspræsts arbejde er at betjene sygehuset ved

afholdelse af gudstjenester, kirkelige handlinger som nøddåb, nødvilse, vielse og begravelse.

Derudover er sygehuspræsterne til rådighed for patienter og hospitalspersonale med samtaler og sjælesorg.

Fængselspræster

Ved de større fængsler er ansat særlige fængselspræster. Som en særlig ordning er 7 præster ved de lukkede fængsler ansat og aflønnet under Direktoratet for Kriminalforsorgen under Justitsministeriet, men med sædvanligt gejstligt tilsyn af biskoppen.

Ved åbne anstalter er der ca. 10 fængselspræster, som er ansat af Kirkeministeriet og lønnet af fællesfonden.

Fængselspræstens arbejde består i at betjene de indsatte i fængslerne såvel ved gudstjenester og kirkelige handlinger som ved sjælesorg og samtaler i øvrigt.

Døvepræster

På landsplan er der 6 fuldtidsansatte døvepræster, der betjener døvemenuighederne i København (som også omfatter Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm), Nordjylland, Midtjylland samt Sønderjylland og Fyn, jf. bekendtgørelse nr. 845 af 23. september 1996 om menighedsråd for døvemenuighederne i folkekirken.

Tunghørepræster

Der er ansat 2 landsdelspræster for hørehæmmede (tunghørepræster), der betjener henholdsvis området øst og området vest for Storebælt.

Tunghørepræsterne holder gudstjenester for hørehæmmede og bistår ved mødevirksomhed, studiekredse o.l. for denne gruppe.

Tabel 4-4

ANTAL PRÆSTESTILLINGER¹ PR. 1. JANUAR 2002 I HVERT STIFT

	I alt	Sognepræst/hjælpepræst	Specialpræst
Københavns stift	214,0	196,0	18,0
Helsingør stift	260,5	248,7	11,8
Roskilde stift	245,1	237,4	7,7
Lolland-Falsters stift	64,1	63,4	0,7
Fyens stift	185,5	178,9	6,6
Aalborg stift	221,6	212,8	8,8
Viborg stift	171,8	166,1	5,7
Århus stift	273,4	259,3	14,1
Ribe stift	167,4	165,4	2,0
Haderslev stift	168,6	161,9	6,7
Færøernes stift	21,0	20,1	0,9
I alt	1.993,0	1.910,0	83,0

¹ Heri indgår deltidsbeskæftigelse omregnet til fuldtidsbeskæftigelse

Studenterpræster

Der er i alt 7 stillinger som studenterpræst. Stillingerne er for de flestes vedkommende delt mellem sognepræstetjeneste i et sogn i nærheden af uddannelsesinstitutionen og en kvotebeskæftigelse ved institutionen.

Stillingerne findes ved: Københavns Universitet (2), Århus Universitet, Syddansk Universitet (Odense), Aalborg Universitet, Danmarks Tekniske Universitet og Roskilde Universitets Center.

Andre specialpræster

I løbet af 1990'erne er der i et vist omfang kommet nye typer af stillinger til inden for specialpræsteområdet. Der er i nogle stifter oprettet særlige præstestillinger til at bistå biskoppen f.eks. i spørgsmål vedrørende nyreligiositet, mødet med de "fremmede", uddannelse og religionspædagogiske materialecentraler.

4.4 PRÆSTESTILLINGERNE I DE ENKELTE STIFTER

Fordelingen af præstestillingerne mellem de enkelte stifter fremgår af tabel 4-4 (side 11).

Stiftsadministrationerne fungerer som lønmyndighed for præsterne. Udbetalingen af løn sker gennem Statens Løn System (tidligere Statens Centrale Lønanvisning). Det sker i samarbejde med Undervisningsministeriets regnskabskontor.

Hvert stift får årligt tildelt en andel af den samlede bevilling til præsteløn, som svarer til stiftets andel af det samlede antal stillinger, en mindre vikarbevilling som bruges til at dække sygevikariater og vakancer, samt bevilling til barselsvikarer i stiftet.

Omflytning, herunder oprettelse og nedlæggelse af præstestillinger inden for det enkelte stift, har siden 1990 sorteret under biskoppens kompetence.

4.5 GODTGØRELSER TIL PRÆSTER OG PROVSTER

Fællesfonden afholder udover en del af lønnen til provster og præster også en række godtgørelser, som præster får til at dække udgifter i forbindelse med den gejstlige betjening, samt nogle andre bidrag. (Tabel 4-5)

De samlede udgifter til disse godtgørelser m.v. udgjorde 29,243 mio. kr. i 2002, og de var fordelt stiftsvis, som det fremgår af tabel 4-6.

Tabel 4-6
2002 (mio. kr.)

Københavns stift	2,441
Helsingør stift	3,222
Roskilde stift	3,492
Lolland-Falster stift	1,027
Fyens stift	2,793
Aalborg stift	3,840
Viborg stift	3,104
Århus stift	3,884
Ribe stift	2,870
Haderslev stift	2,571
Godtgørelser i alt	29,243

Tabel 4-5

GODTGØRELSER (MIO. KR.)

	2000	2001	2002
Befordringsgodtgørelse	18,0	18,3	17,935
Tjenestedragt (præstekjole)	2,5	3,9	4,089
AER-bidrag	2,5	3,2	2,901
Flyttegørelse	2,4	1,9	2,166
Andre godtgørelser	1,4	1,4	2,152
I alt	26,9	28,8	29,243

5. Pensioner og understøttelser

Fællesfonden betaler pension til tidligere tjenestemandsansatte kirke- og kirkegårdsfunktionærer og deres efterlevende. Fællesfonden betaler desuden pension til tidligere tjenestemænd i stiftsadministrationerne.

Pension til biskopper, provster og præster afholdes derimod af statskassen under Finanslovens § 36.

Fællesfonden betaler endvidere i medfør af § 24 i lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. understøttelse til en række tidligere ansatte i folkekirken, som ikke har været pensionssikret.

Tabel 5-1 viser udgifterne til pensioner og understøttelser i 2002 samt udviklingen i denne udgiftspost i årene 2000-2002. Desuden vises i tabel 5-2 antallet af modtagere af pension eller understøttelse og i tabel 5-3 antallet af nuværende tjenstemandsansatte kirkefunktionærer og stiftsmedarbejdere.

Tabel 5-1

PENSIONER OG UNDERSTØTTELSER

2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab	Afvigelse
53,4	55,9	59,2	59,827	0,6

Tabel 5-3

NUVÆRENDE TJENSTEMANDSANSATTE KIRKEFUNKTIONÆRER OG STIFTSMED- ARBEJDERE

	Tjenestemænd i tjeneste
Københavns stift	240
Helsingør stift	268
Roskilde stift	183
Lolland-Falster stift	37
Fyens stift	130
Aalborg stift	178
Viborg stift	128
Århus stift	235
Ribe stift	148
Haderslev stift	181
I alt	1728

Tabel 5-2

MODTAGERE AF PENSION ELLER UNDERSTØTTELSE

	Pensionister	Modtagere af understøttelse
Københavns stift	172	27
Helsingør stift	124	83
Roskilde stift	76	81
Lolland-Falster stift	11	26
Fyens stift	50	62
Aalborg stift	60	71
Viborg stift	42	73
Århus stift	94	76
Ribe stift	42	102
Haderslev stift	55	101
I alt	726	702

6. Stiftsadministrationerne

6.1 STIFTSØVRIGHED OG BISPEEMBEDE

Danmark er inddelt i 10 stifter.

Færøernes Stift og Kirken i Grønland (Grønlands Stift) er også dele af den danske folkekirke, men styres og finansieres efter særlige regler. De er derfor ikke omfattet af den følgende beskrivelse af stifterne.

Inden for hvert stift er biskoppen den øverste stedlige myndighed i gejstlige anliggender.

Stiftamtmanden og biskoppen udgør i fællesskab stiftsøvrigheden. Siden reformationen og kirkeordinansen fra 1539 har verdslige embedsmænd deltaget i den kirkelige administration, og den nuværende ordning går tilbage til 1793. Stiftamtmanden er ikke tillagt selvstændige beføjelser efter den kirkelige lovgivning. I tilfælde af, at der ikke kan opnås enighed mellem biskop og stiftamtmand om afgørelsen af en sag, må sagen indbringes for Kirkeministeriet til afgørelse.

Stiftsøvrigheden – biskoppen og stiftsamtmanden – har den overordnede ledelse af funktionerne på stiftsadministrationens kontor. Den daglige ledelse af disse funktioner varetages af stiftskontorchefen. Stiftskontorchefen er også biskoppens juridiske rådgiver (amanuensis) og varetager desuden den daglige ledelse af kontorfunktionerne på biskoppens kontor.

Kirkeministeriet ansætter stiftskontorcheferne, mens stiftsøvrigheden ansætter det øvrige personale i stiftsadministrationen. Personalet består typisk af jurister, en stiftskasserer samt et antal HK-ansatte.

Stiftspersonalets løn og stiftsadministrationernes drifts- og anlægsudgifter afholdes af fællesfonden.

Stiftsadministrationernes udgifter fremgår af tabel 6-1.

Tabel 6-2 viser, hvor mange medarbejdere (årsværk) de enkelte stiftsøvrigheder er normeret med, hvor mange

årsværk der er brugt i 2002, og hvordan medarbejdernes arbejde har været fordelt mellem de forskellige opgaver.

6.2 BISKOPPENS OPGAVER OG KOMPETENCE

Biskoppen er ansvarlig for forbruget af bevillingen til præstelønninger inden for stiftet (jf. afsnit 4.2-4.4). Biskoppen træffer bl. a. afgørelse om vakancebetjening af præsteembeder under sygdom, ved ledighed og i visse tilfælde ved orlov. Biskoppen afgiver indstilling til Kirkeministeriet om oprettelse og nedlæggelse af præste- og provstestillinger og andre ændringer i pastorats- eller sognestrukturen. I praksis sker dette altid efter forhandling med menighedsrådene.

Biskoppen leder ansættelsesproceduren ved præsteansættelser og ordinerer nye præster. Biskoppen er tilsynsførende med præsters og provsters tjenstlige forhold.

Biskoppen godkender i visse sager ændringer i liturgi og ritualers brug og fungerer som klageinstans bl.a. i sager om medlemskab af folkekirken, om kirkers brug og om menighedsrådenes forretningsgang og i visse sager om valg til menighedsråd.

6.3 STIFTSØVRIGHEDENS OPGAVER OG KOMPETENCE

Stiftsøvrighedens opgaver og kompetence er fastlagt ved bestemmelser forskellige steder i den kirkelige lovgivning.

Stiftsøvrigheden fører tilsyn med menighedsrådenes forvaltning af kirker, kirkegårde, præsteboliger og præ-

Tabel 6-1

STIFTSADMINISTRATIONER (MIO. KR.)

	2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab	Afvigelse
Løn	38,1	39,3	41,3	39,980	-1,3
Drift og ejendomme	19,5	21,2	21,2	19,865	-1,3
Anlæg	0,0	1,0	0,0	0,298	0,3
I alt	57,7	61,5	62,5	60,143	-2,4

* Stiftsadministrationerne kan disponere mellem de forskellige formål indenfor den udmeldte ramme

stegårde. En række dispositioner over fast ejendom i sognene forudsætter tilladelse fra stiftsøvrigheden.

Stiftsøvrigheden skal have forelagt forslag til ændring eller indgreb i kirkeinventar og kirkebygninger, som er mere end 100 år gamle, til godkendelse. Stiftsøvrighedens godkendelse skal ligeledes indhentes i sager om køb og salg, opførelse og ombygning af præsteboliger og konfirmandlokaler. I disse sager bistås stiftsøvrigheden af eksterne konsulenter, hvoraf nogle får vederlag af staten, mens andre betales af fællesfonden, jf. afsnit 8. Stiftsøvrigheden forbereder endvidere sager, som afgøres af Kirkeministeriet.

De lovændringer, som er vedtaget af Folketinget i maj 2003, og som træder i kraft den 1. januar 2004, og de ændringer, der samtidig vil blive gennemført i administrativt fastsatte regler, betyder, at provstiudvalgene overtager stiftsøvrighedernes hidtidige kompetence i sager om præsteboliger, konfirmandlokaler, bygninger til brug for kirken eller kirkegården og frigivelse af fremtidige kapitaler fra salg af præsteembeders landbrug. Samtidig overtager provstiudvalgene i øvrigt Kirkeministeriets kompetence til at godkende køb, salg m.v. af præsteembeders landbrugsejendomme.

Stiftsøvrigheden er statslig sektormyndighed i henhold til planlovgivningen for så vidt angår varetagelse af folkekirkens interesser. Stiftsøvrigheden tager i denne egenskab stilling til og forhandler om region-, kommune- og lokalplaner.

Stiftsøvrigheden er klageinstans i visse sager om menighedsrådenes økonomiske forvaltning og kan som tilsynsmyndighed ophæve beslutninger, der er truffet af menighedsrådene, men som er klart ulovlige. Desuden kan stiftsøvrigheden pålægge menighedsråds- og provstiudvalgsmedlemmer sanktioner i tilfælde af ulovlige undladelser og tabsforvoldende dispositioner.

Stiftsøvrigheden bestyrer stiftsmidlerne og træffer således afgørelse om anbringelse og udlån af kirkers og præsteembeders kapitaler jf. afsnit 16. Kirkeministeriet har endvidere i vid udstrækning bemyndiget stiftsøvrigheden til at godkende forbrug af kirkers og præsteembeders formue.

Et stiftsudvalg, hvis medlemmer er valgt af menighedsrådene, har indseende med stiftsøvrighedens forvaltning af kirkernes og præsteembedernes kapitaler, men har ikke nogen beslutningskompetence. Udvalget, der indkaldes mindst 2 gange årligt, kan forlange at få forelagt alle oplysninger om udlån af stiftsmidlerne og om anden anbringelse og afkast af kapitalerne. En beretning om møderne udsendes til alle menighedsråd. Hvervet som sekretær for udvalget varetages af en medarbejder ved stiftsadministrationen.

De samlede udgifter i forbindelse med stiftsudvalgene vedr. økonomi var 169.000 kr. i 2002. Hertil kommer udgifterne til sekretær, som indgår i den samlede opgørelse af stiftsadministrationernes lønudgifter.

Stiftsøvrigheden udarbejder forslag til budget for sin del

af fællesfondens indtægter og udgifter og aflægger regnskab for denne del af fællesfonden samt for kapitalforvaltningen. Regnskaberne revideres af Rigsrevisionen.

Stiftsøvrigheden varetager desuden en række opgaver i sager om vurdering af og ansættelse i kirkefunktionærstillinger. Stiftsøvrigheden fungerer via administrationen af Folkekirkens Lønservice, FLØS (jf. afsnit 12.3), som lønservicebureau for menighedsrådene. Stiftsøvrigheden anviser desuden løn og andre tjenstlige godtgørelser til provster og præster via Statens Løn System, SLS.

Til brug for denne årsrapport har de enkelte stiftsadministrationer oplyst om antallet af medarbejdere (årsværk) samt redegjort for, hvordan årsværkene bruges på følgende sagstyper:

- amanuensisfunktionen – d.v.s. juridisk rådgivning til biskoppen i sager vedrørende præsters embedsførelse, procedurespørgsmål i menighedsråd, menighedsrådsvalg, ministerialbogsføring, kirkers brug m.v.
- økonomiforvaltning, herunder kapitalforvaltning og lånesagsadministration, bogholderiopgaver og forvaltning af gravstedslegater
- byggesager vedrørende kirker, præstegårde og sognegårde samt sager om køb, salg og bortforpagtning af fast ejendom
- tilsyns- og godkendelsessager vedrørende kirker og kirkegårde, herunder sager i relation til planlovgivningen
- sager om løn- og ansættelsesvilkår for kirke- og kirkegårdsfunktionærer samt FLØS
- rådgivning af stiftets menighedsråd og provstiudvalg
- sekretariatsopgaver for stiftsudvalg m.v.
- personalesager (stiftsadministrationens eget personale)
- stiftsøvrighedens drift
- præsteansættelser, herunder lønindberetning og beregning af godtgørelser, bolig- og varmebidrag, kørsels- og telefongodtgørelse, boligvurdering
- tjenestemandspensioner

Tabel 6-2

PERSONALEFORBRUGET I DE ENKELTE STIFTER

	KBH	HEL	ROS	LOF	FYN	AAL	VIB	ÅRH	RIB	HAD	
Normerede stillinger (årsværk)		11,40	12,00	13,50	7,10	9,33	13,72	10,50	14,40	9,62	11,50
Amanuensisfunktionen		1,00	1,50	2,00	0,50	0,73	0,26	0,50	0,40	0,25	1,00
Økonomiforvaltning, herunder kapitalforvaltning og lånesagsadministration, bogholderi og gravstedslegater		2,10	1,60	2,00	1,25	1,24	1,81	1,98	2,10	2,40	1,50
Byggesager vedrørende kirker, præstegårde og sognegårde samt sager om køb, salg og bortforpagtning af fast ejendom		0,50	0,80 ¹	0,75	0,75	0,57	0,81	0,35	1,80	0,44	1,00
Tilsyns- og godkendelsessager vedrørende kirker og kirkegårde, herunder sager i relation til planlovgivningen		0,55		1,25	0,10	0,33	1,40	0,35	0,30	0,33	0,40
Sager om løn- og ansættelsesvilkår for kirke- og kirkegårdsfunktionærer		2,15	2,60	2,00	1,00	1,47	2,47	2,05	3,00	1,20	0,85
Rådgivning af stiftets menighedsråd og provstiudvalg		0,60	1,50	1,50	1,50	2,55	1,26	1,13	2,00	1,62	2,25
Sekretariatsopgaver for stiftsudvalg m.v.		0,20	0,50	1,00	0,50	0,33	0,67	0,45	2,20	0,47	0,30
Personalesager		0,05	0,30	0,25	0,35	0,18	0,20	0,24	0,30	0,51	0,50
Stiftsøvrighedens drift		2,75	1,20	0,50	2,00	0,65	2,86	2,02	1,20	0,69	2,00
Præsteansættelser, herunder lønindberet. og beregn. af godtgørelser, bolig- og varmebidrag, kørsels- og telefongodtgørelse, boligvurdering		0,90	2,00	2,00	0,30	1,25	1,97	1,42	1,00	1,53	1,05
Tjenestemandspensioner		0,10	0,00	0,25	0,05	0,03	0,10	0,10	0,10	0,18	0,20
Anvendte årsværk		10,90	12,00	13,50	8,30	9,33	13,81	10,59	14,40	9,62	11,05

¹ Tallet omfatter såvel byggesager som tilsyns- og godkendelsessager

6.4 DE ENKELTE STIFTER

De følgende afsnit rummer oplysninger om de enkelte stifters regnskaber samt oplysninger om antallet af provstier, pastorater, sogne og kirker i stifterne.

Desuden indeholder afsnittene nogle bemærkninger om særlige forhold, som ifølge stiftsadministrationerne har haft betydning for de enkelte stiftsadministrationers arbejde i 2002.

Københavns Stift

Udgifter m.v. i Københavns Stift fremgår af tabel 6-3.

For Københavns Stift har året blandt andet været præget af den omfattende ombygning og istandsættelse af stiftsadministrationens lokaler. Ombygningen blev gennemført i perioden april – oktober 2002. Da ombygningen berørte alle dele af stiftsadministrationen, medførte det flere omrokeringer af personalet i byggeperioden.

Der har i hele 2002 været 1 ubesat stilling svarende til 0,5 årsværk. Stillingens besættelse blev dels udskudt på grund af ombygningen, dels på grund af overvejelser omkring indholdet i stillingen og dens organisatoriske placering. Stillingen er ikke medregnet i opgørelsen af årsværk, idet den nu som følge af aktuelle og forventede budgetreduktioner næppe vil kunne besættes.

Tabel 6-3

KØBENHAVNS STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	3.880.507	4.146.556	4.012.526		
Administrationsudgifter	1.951.982	1.441.106	1.160.000		
Tjenesterejser	103.717	165.686	116.770		
Anskaffelser	56.549	261.204	632.375		
Leje maskiner og inventar	0	0	3.014		
Ejendomme	559.238	697.358	807.682		
Anlæg *		0	298.724		
I alt	6.551.993	6.711.910	7.031.091		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	10,9	12	106	111	122

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Tabel 6-4

HELSINGØR STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	4.178.615	4.348.404	4.355.971		
Administrationsudgifter	823.700	953.257	939.812		
Tjenesterejser	82.370	98.861	91.539		
Anskaffelser	158.534	112.315	177.664		
Leje maskiner og inventar	0	38.794	33.671		
Ejendomme	383.405	362.606	428.495		
Anlæg *		0	0		
I alt	5.626.624	5.914.237	6.027.152		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	11,2	12	121	147	166

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Tabel 6-5

ROSKILDE STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	4.451.399	4.629.001	4.701.677		
Administrationsudgifter	1.057.038	1.237.196	1.257.310		
Tjenesterejser	111.325	100.840	90.616		
Anskaffelser	309.893	135.453	76.752		
Leje maskiner og inventar	22.833	2.662	5.816		
Ejendomme	881.760	910.416	856.718		
Anlæg *		0	0		
I alt	6.834.248	7.015.568	6.988.889		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	13,5	12	184	320	338

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Tabel 6-6

LOLLAND-FALSTERS STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	2.613.682	2.747.863	2.946.663		
Administrationsudgifter	404.659	609.734	538.832		
Tjenesterejser	194.624	181.266	527.274		
Anskaffelser	54.990	38.578	87.130		
Leje maskiner og inventar	0	0	0		
Ejendomme	461.565	377.163	401.480		
Anlæg *		907.578	0		
I alt	3.729.520	4.862.182	4.501.379		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	8,3	6	55	104	109

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Helsingør Stift

Udgifter m.v. i Helsingør Stift fremgår af tabel 6-4.
 En medarbejder var sygemeldt fra slutningen af juni 2002 og genoptog ikke siden arbejdet. Pågældende overassistent blev opsagt til fratræden med udgangen af marts måned 2003. Stillingen er som følge af besparelser ikke blevet genbesat, således at antallet af administrative årsværk i Helsingør Stiftsøvrighed pr. 1. april 2003 er reduceret til 11. Herudover er ansat en klosterbetjent og rengøringspersonale.
 Juristerne har gennem flere år udfyldt rådighedsforpligtelsen m.v. fuldt ud.

- stiftskontorchefens deltagelse i tjenstligt forhør samt i forskellige udvalg under Kirkeministeriet.

Roskilde Stift

Udgifter m.v. i Roskilde Stift fremgår af tabel 6-5.
 Roskilde Stiftsøvrighed er normeret med et personale på i alt 13,5 årsværk. I hele 2002 har stiftet måtte varetage sine funktioner med en reduceret bemanning, da en medarbejder har været langtidssygemeldt, og en anden medarbejder har været fritstillet i forbindelse med afsked. På grund af den uafklarede situation omkring stiftskassererstillingens fremtidige klassificering har det heller ikke været muligt at opslå og besætte denne stilling permanent, og funktionen har derfor været varetaget ved konstitution. Den personalemæssige situation har været medvirkende årsag til, at der for en stor del af kontorets medarbejdere har været et betragteligt merarbejde i 2002.
 Udover stiftets faste personale (kontoruddannede og jurister) varetages en del af kontorets opgaver af løs medhjælp samt en studentermedhjælp, ligesom det de sidste par år har været nødvendigt at knytte flere eksterne medarbejdere til stiftet til at varetage opgaver i forbindelse med for eksempel afviklingen af de store konfirmandarrangementer, udarbejdelse af stiftsårbog og inspirationsdage for menighedsrådene.
 Der er foretaget gennemgang og nedpakning af arkiver med henblik på aflevering til landsarkivet.

Lolland-Falsters Stift

Udgifter m.v. i Lolland-Falsters Stift fremgår af tabel 6-6.
 Der er i 2002 udført arbejde, der overstiger de 7,1 årsværk, stiftsadministrationen råder over. Det har baggrund i varetagelse af bogføringsopgaver for Kirkeministeriet, gennemførelse af stifternes årsmøde, længerevarende konkrete problemer i Lolland-Falsters Stift i forbindelse med meget lange responstider i e-doc, samt forskellige andre særlige opgaver i 2002.
 Af særlige forhold kan i øvrigt nævnes:

- længerevarende stillingsledighed i forbindelse med en medarbejders afgang og ansættelse af en ny medarbejder
- antagelse af provstirevisor efter gennemført EU-udbud
- fejlfinding og rapportering vedr. lange svartider i e-doc – konkret fejlfindingstid 2 1/2 måneder
- implementering af Ny Løn

Tabel 6-7

FYENS STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	3.395.963	3.511.639	3.531.984		
Administrationsudgifter	842.720	880.032	847.984		
Tjenesterejser	166.407	480.707	111.091		
Anskaffelser	108.182	10.223	80.020		
Leje maskiner og inventar	50	50	0		
Ejendomme	1.252.096	1.006.684	958.317		
Anlæg *		0	0		
I alt	5.765.418	5.889.335	5.529.396		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	9,3	12	139	235	246

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Tabel 6-8

AALBORG STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	4.080.091	4.104.364	4.405.221		
Administrationsudgifter	1.086.960	975.443	1.043.259		
Tjenesterejser	255.662	254.953	234.218		
Anskaffelser	105.986	104.068	122.148		
Leje maskiner og inventar	65.103	63.000	63.031		
Ejendomme	623.784	605.165	705.008		
Anlæg *		4.812	0		
I alt	6.217.586	6.111.805	6.572.885		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	13,8	13	160	305	325

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Tabel 6-9

VIBORG STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	3.654.611	3.769.344	3.763.136		
Administrationsudgifter	1.274.639	1.513.937	1.053.447		
Tjenesterejser	262.777	262.028	236.111		
Anskaffelser	54.836	146.569	25.948		
Leje maskiner og inventar	0	0	0		
Ejendomme	562.823	1.809.945	603.797		
Anlæg *			0		
I alt	5.809.686	7.501.823	5.682.439		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	10,6	11	147	283	292

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Fyens Stift

Udgifter m.v. i Fyens Stift fremgår af tabel 6-7.

Stiftsøvrigheden i Fyens Stift har til denne årsberetning om fællesfonden bidraget med en bred skildring af livet i og omkring stiftsadministrationen. Den bringes som afsnit 17 sidst i denne årsrapport.

Aalborg Stift

Udgifter m.v. i Aalborg Stift fremgår af tabel 6-8.

Aalborg Stift har som særlige opgaver i 2002 nævnt afholdelse af valg til Det mellemkirkelige Stiftsudvalg i Aalborg Stift.

Viborg Stift

Udgifter m.v. i Viborg Stift fremgår af tabel 6-9.

Af større opgaver i 2002 oplyses det, at Viborg Stift forestår det bogholderimæssige i forbindelse med stiftsprojektet "Folkekirken og religionsmødet".

Endvidere har biskoppen på baggrund af en strukturdebat iværksat en gennemgribende strukturel ændring i stiftet, hvilket har krævet og kræver en del ressourcer fra stiftsadministrationen.

Endelig oplyses det, at stiftskontorchefen har gennemført et tjenstligt forhør, hvilket har krævet personalemæssige ressourcer, men at disse er blevet afregnet særskilt, samt at stiftskontorchefen af Kirkeministeriet er blevet bedt om at være formand for udvalget for arkivering. Dette arbejde er ved at være tilendebragt, men har dog, ligesom det tjenstlige forhør, også krævet visse personalemæssige ressourcer, og disse sekretærudgifter vil blive godtgjort via overarbejdskontoen.

Tabel 6-10

ÅRHUS STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	4.633.283	4.706.036	4.651.634		
Administrationsudgifter	1.141.629	1.244.842	1.182.690		
Tjenesterejser	239.819	239.639	182.720		
Anskaffelser	216.439	154.607	151.821		
Leje maskiner og inventar	28.030	26.833	0		
Ejendomme	656.456	831.618	726.478		
Anlæg *		61.175	0		
I alt	6.915.656	7.264.750	6.895.343		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	14,4	16	181	332	351

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Tabel 6-11

RIBE STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	3.491.874	3.371.715	3.475.815		
Administrationsudgifter	640.695	683.336	675.996		
Tjenesterejser	162.300	146.125	129.206		
Anskaffelser	33.264	9.670	151.088		
Leje maskiner og inventar	0	0	0		
Ejendomme	242.920	290.685	564.785		
Anlæg *			0		
I alt	4.571.053	4.501.531	4.996.890		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	9,6	9	141	222	230

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Tabel 6-12

HADERSLEV STIFT

	2000	2001	2002		
Løn	3.758.860	3.987.255	4.135.262		
Administrationsudgifter	826.992	897.912	894.453		
Tjenesterejser	229.260	241.424	244.583		
Anskaffelser	89.740	146.767	209.571		
Leje maskiner og inventar	60.920	40.063	87.301		
Ejendomme	681.040	448.016	347.388		
Anlæg *			0		
I alt	5.646.812	5.761.437	5.918.558		
	Anvendte årsværk	Provstier	Pastorater	Sogne	Kirker
	11,1	8	124	163	174

* Anlæg er i 2000 indeholdt i Ejendomme

Århus Stift

Udgifter m.v. i Århus Stift fremgår af tabel 6-10.

Af særlige opgaver i 2002, som har betydet en ændret prioritering af de personalemæssige ressourcer, har Århus Stift nævnt følgende:

- Gadepræsten i Århus: Opstart af projekt, ansættelse, sekretariatsbetjening af styregruppe samt regnskab og bogholderi.
- Stiftsmagasinet Xryds: Opstart, sekretariatsbetjening af styregruppe, økonomi- og abonnementsstyring.
- Strukturanalyse af præsters arbejdsopgaver: sekretariatsopgaver.
- Barselsorlov for stiftskontorchefen indtil den 1. juni 2002.
- Langtidssygemeldt medarbejder fra ultimo juni og resten af året uden vikardækning på grund af udmeldte besparelser i juni 2002.
- Investeringsgruppen: Opstart og sekretariatsbetjening af gruppen svarende til 2 fuldmægtigtimer pr. uge
- Arbejdsprøvning: Oplæring og støtte af person i jobtræning i 4 måneder.
- FLØS kurser: planlægning og gennemførelse af 3 aftenskurser i efteråret
- Nye gravstedsaftaleformularer og vejledning til menighedsråd, gravere, kirkegårdsledere m.v.
- Stiftsmenighedsrådsstævne for ca. 1200 personer i maj måned.

Ribe Stift

Udgifter m.v. i Ribe Stift fremgår af tabel 6-11.

Ribe Stift oplyser, at der udover de normerede årsværk i 2002 er anvendt 0,97 årsværk i forbindelse med den planlagte aflevering af arkivalier til Landsarkivet.

Haderslev Stift

Udgifter m.v. i Haderslev Stift fremgår af tabel 6-12.

Haderslev Stift har bl.a. peget på, at stiftets medarbejdere deltager i løsning af opgaver, som rækker ud over stiftet:

- stiftsadministrationen varetager regnskabsopgaver og lønadministration for kirkemusikskolerne i Vestervig og Løgumkloster
- en medarbejder har deltaget i en arbejdsgruppe, der har udarbejdet en ny vejledning om udbud af orgler
- en medarbejder har deltaget i en arbejdsgruppe, som løbende behandler og yder vejledning i sager om menighedsrådenes forvaltning af landbrugs-ejendomme
- en medarbejder deltager i Kirkeministeriets regnskabsgruppe, som løbende fører bevillingskontrol med fællesfondens beholdninger og løbende udvikler fællesfondens kontoplan
- en medarbejder har deltaget i et udvalg vedrørende stifternes samarbejde med Nationalmuseet.

Endvidere er medarbejdere i stiftet inddraget i bl.a. test og udvikling af nogle af folkekirkens IT-systemer.

Blandt opgaver inden for stiftet er der bl.a. peget på udarbejdelse af en "personalepolitik" med titlen "Håndbog for præster i Haderslev stift" og andet vejledningsmateriale samt forskellige arbejdsgrupper og kurser for præster, provstiudvalgsmedlemmer og menighedsråd. Stiftet tilbyder i øvrigt årligt 6-8 dage, hvor menighedsråd kan få besøg af medarbejdere fra stiftet og stiftets konsulenter og på stedet få vejledning om løsning af opgaver vedr. kirkebygningen, kirkegården, kirkernes omgivelser og hegning m.v.

Samtlige stiftets menighedsråd har desuden været inviteret på besøg i Haderslev Bispegård, hvor der blev redetgjort for de opgaver, som varetages af stiftsadministrationen. I alt ca. 1000 personer modtog invitationen.

7. Revisionsordninger

7.1 KIRKE- OG PRÆSTEGÅRDSKASSERNE – "PROVSTIREVISION"

Siden 1985 er menighedsrådenes regnskaber for kirke- og præstegårdskasserne blevet revideret af faguddannede revisorer. Efter revisionen skal regnskaberne godkendes af provstiudvalget på grundlag af den faguddannede revisors revisionsprotokol og menighedsrådets bemærkninger til denne.

Revisorernes uafhængighed af provstiudvalget er sikret ved, at revisorer ansættes og afskediges af stiftsøvrigheden efter indstilling fra provstiudvalget – eller fra flere provstiudvalg i forening. Revisorernes uafhængighed af menighedsrådene er sikret ved, at de kun med provstiudvalgets godkendelse må udføre anden assistance for de menighedsråd, hvis regnskaber de reviderer, og derved, at honorar for revisionensarbejdet ikke betales af kirkekassemidler, men af fællesfonden.

Revisionen bliver udbudt således, at en kontrakt omfatter revision af samtlige kirke- og præstegårdskasser inden for et større geografisk område. Der er således ansat et eller to revisionsfirmaer pr. stift.

Afvigelsen mellem budget og regnskab – tabel 7-1 – hænger sammen med, at der i 2002 var overvejelser om at omlægge revisionen til en stikprøvevis-revision. Det forventedes at ville medføre nogle besparelser, som imidlertid ikke kunne opnås. Ordningen med en stikprøvevis revision blev derfor ikke gennemført.

7.2 PROVSTIUDVALGSKASSERNE

I 1999 blev der oprettet provstiudvalgskasser, som dækker udgifterne ved provstiudvalgenes virksomhed. Indtægterne kommer fra kirkeskat, som lignes på folkekirkemedlemmerne i provstiet.

De 112 provstiudvalgs regnskaber for årene 1999-2001 er blevet revideret af et enkelt revisionsfirma. Regnskaberne skal efter revisionen godkendes af stiftsøvrigheden i det stift, som provstiet hører til.

Revisoren ansættes og afskediges af Kirkeministeriet, og udgifterne til revisionen afholdes af fællesfonden.

Revisionsordningen var i 2002 sådan, at der blev foretaget en overordnet analyse af det konsoliderede regnskab for samtlige provstiudvalgskasser, hvorefter regnskaberne for ca. 15 provstiudvalgskasser blev udtaget til fuld bilagsrevision.

Udgifterne til revision af provstiudvalgskasserne blev i 2002 meget større end budgetteret på grund af ekstraordinær revisorbistand i nogle provstier. (Tabel 7-2)

Tabel 7-1

REVISION AF KIRKEKASSER (MIO. KR.)

	2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab	Afvigelse
	7,5	12,8	12,8	13,889	1,1

Tabel 7-2

REVISION AF PROVSTIUDVALGSKASSER (MIO. KR.)

	2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab	Afvigelse
	0,6	0,4	0,3	0,799	0,5

8. Konsulenter

Fællesfonden afholdt i 2002 udgifter på 4,852 mio. kr. i tilknytning til de konsulenter, som i forbindelse med behandlingen af en række sager bliver bedt om at afgive sagkyndige udtalelser. (Tabel 8-1)

Det drejer sig om kirkegårds konsulenter, præstegårds konsulenter, bygningskonsulenter for præstegårde, samt konsulenter vedrørende orgler, klokker, varmeanlæg, og akustiske forhold (højttalere) i kirkerne. Der ydes desuden konsulentbistand af Udvalg for Kirkekunst under Akademiet for de Skønne Kunster.

Konsulentbistand fra de kgl. bygningsinspektører ydes uden udgift for Fællesfonden, da disse er ansat af staten. Kirkegårds konsulenterne yder rådgivning i alle typer af sager, der drejer sig om kirkegårde og bygninger på kirkegårde.

Særlige konsulenter vedrørende orgler, klokker, varmeanlæg, og akustiske forhold (højttalere) rådgiver ved sager inden for deres forskellige fagområder.

Præstegårds konsulenterne rådgiver i forhold til præsteembedernes landbrugsejendomme.

Bygningskonsulenter for præstegårde kan rådgive i alle sager om præsteboliger.

Alle udgifter i forbindelse med konsulenterne blev i 2002 finansieret af fællesfonden.

Præstegårds konsulenter og bygningskonsulenter for præstegårde finansieres fra den 1. juli 2003 af kirke- eller præstegårdskasserne.

Tabel 8-1

KONSULENTER (MIO. KR.)

	2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab	Afvigelse
	5,6	6,0	5,0	4,852	-0,1

9. Tilskud til nedsættelse af kirkeskatten i kommunerne

I 2002 blev der af fællesfonden ydet 98,426 mio. kr. som tilskud til nedsættelse af kirkeskatten (udligningstilskud). (Tabel 9-1)

Efter § 13 i lov om folkekirkens økonomi kan der hvert år ydes tilskud – kaldet udligningstilskud – af fællesfonden til kommuner, hvor det samlede kirkeskattebeløb er særligt højt i forhold til den skattepligtige indkomst (udskrivningsgrundlaget) for folkekirkens medlemmer i kommunen. Tilskudsordningen medfører således en omfordeling af kirkeskattemidler fra økonomisk stærke kommuner til økonomisk svagere stillede kommuner og bidrager til at udjævne de store forskelle i kirkeskatteprocenterne landet over. Der kan bruges op til 12% af landskirkeskatten til dette formål. Tilskudsbeløbet i 2002 svarede til 11% af landskirkeskatten.

85% af det samlede tilskudsbeløb, ca. 83,6 mio. kr., blev fordelt uansøgt til 79 kommuner. De resterende 15% af puljen, ca. 14,8 mio. kr., blev efter ansøgning fordelt til 83 kommuner. Fordelingen af uansøgte tilskud skete i lighed med foregående år efter objektive kriterier. I beregningen indgik bl.a. beskatningsgrundlaget pr. kirke (det vil sige indbyggernes kirkeskattepligtige indtægter divideret med antallet af kirker i kommunen) samt et krav om, at kirkeskatteprocenten i de seneste tre år gennemsnitligt skulle have været mindst 1,05.

Tabel 9-1

UDLIGNINGSTILSKUD (MIO. KR.)

	2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab	Afvigelse
	86,9	89,8	98,4	98,426	0,0

10. Uddannelsesinstitutioner

10.1 UDDANNELSE OG EFTERUDDANNELSE AF PRÆSTER M.FL.

Folkekirkens institutioner til uddannelse og efteruddannelse af præster m.fl. består af følgende:

- Folkekirkens Institut for Præsteudannelse – Pastoralseminariet og efteruddannelsen i København og Pastoralseminariet i Århus
- Teologisk Pædagogisk Center (TPC) Løgumkloster
Institutionernes forhold er reguleret ved lov nr. 309 af 16. maj 1990.

I henhold til lovens § 1 er institutionernes formål på videnskabeligt grundlag at give:

- kommende præster i folkekirken en indførende pastoralteologisk uddannelse i præstens arbejdsområder
- præster i folkekirken en praktisk-teologisk efteruddannelse
- præster i folkekirken almen-teologisk efteruddannelse, herunder også en systematisk orientering i samfundsvidenskabelige, filosofiske, litterære og kunstneriske forhold med henblik på varetagelse af kirkens opgaver i det moderne samfund.

Præster, teologiske kandidater og teologistuderende har adgang til uddannelserne efter kirkeministerens nærmere bestemmelse. Kirkeministeren kan desuden bestemme, at institutionerne kan undervise andre personer.

Teologiske kandidater skal have deltaget i pastoralseminariernes undervisning, før de kan blive ansat som

præster i folkekirken. Nye præster skal deltage i den praktisk-teologiske efteruddannelse.

Der er en fælles bestyrelse for institutionerne. Den består af en repræsentant for Kirkeministeriet, to biskopper udpeget af kirkeministeren efter indstilling fra biskopperne, to medlemmer udpeget af Den Danske Præsteforening og en repræsentant for Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer.

De enkelte institutioners regnskaber fremgår af tabel 10-1.

Fællesudgifterne på i alt 0,882 mio. kr. i 2002 vedrørte løn og institutionsbetaling m.v. for 2,5 ph-d.-studerende tilknyttet Folkekirkens Institutioner til Uddannelse og Efteruddannelse af præster.

Tabel 10.1

UDDANNELSESINSTITUTIONERNE FOR PRÆSTER
2000

	Pastoralsem. Kbh.	Pastoralsem. Årh.	Præsternes Efteruddan.	Pæd.insti. Løg.kloster	Præstehøjsk. Løg.kloster	Fællesudg. (Phd.stud.)	I alt
Fællesfondens tilskud	-3.146.133	-3.652.771	-3.857.108	-4.997.647	-6.150.018	-850.000	-22.653.677
Overf. over-/underskud	-205.973	-33.229	0	0	-394.458		-633.660
Øvrige indtægter	-15.096	-52.850	-4.135	-710.092	-307.712		-1.089.885
Indtægter i alt	-3.367.202	-3.738.850	-3.861.243	-5.707.739	-6.852.188	-850.000	-24.377.22
Lønninger	2.443.623	2.639.873	1.941.061	2.713.033	3.291.972		13.029.562
Adm.omkostninger	263.554	525.895	404.688	857.667	401.033		2.452.837
Kursusvirksomhed	98.671	170.747	1.298.527	721.511	2.609.132		4.898.588
Ejendom, lokaler m.v.	387.558	195.252	126.126	1.228.526	484.507		2.421.969
Øvrige udg./renter mm	83.773	10.957	12.103	14.083	11.451		132.367
Phd. studerende m.v.						419.073	419.073
Udgifter i alt	3.277.179	3.542.724	3.782.505	5.534.820	6.798.095	419.073	23.354.396
Over-/underskud	-90.023	-196.126	-78.738	-172.919	-54.093	-430.927	-1.022.826

2001

Fællesfondens tilskud	-3.726.335	-3.356.000	-4.016.149	-5.315.224	-6.360.324	-300.000	-23.074.032
Overf. over-/underskud	0	-407.926	-243.925	0	-371.676		-1.023.527
Øvrige indtægter	-15.480	-49.138	0	-994.188	-595.763		-1.654.569
Indtægter i alt	-3.741.815	-3.813.064	-4.260.074	-6.309.412	-7.327.763	-300.000	-25.752.128
Lønninger	2.489.852	2.723.019	2.237.392	3.211.260	3.214.157		13.875.680
Adm.omkostninger	458.381	443.707	356.073	755.290	584.384		2.597.835
Kursusvirksomhed	113.009	215.210	1.394.055	1.092.255	2.537.451		5.351.980
Ejendom, lokaler m.v.	395.339	207.745	155.655	1.113.698	694.914		2.567.351
Øvrige udg./renter mm	11.976	-2.146	7.091	-19.985	-27.824		-30.888
Phd. studerende m.v.						419.073	419.073
Udgifter i alt	3.468.557	3.587.535	4.150.266	6.152.518	7.003.082	419.073	24.781.031
Over-/underskud	-273.258	-225.529	-109.808	-156.894	-324.681	119.073	-971.09

2002

	Pastoralsem. Kbh.	Pastoralsem. Årh.	Præsternes Efteruddan.	Pæd.insti. Løg.kloster	Præstehøjsk. Løg.kloster	Fællesudg. (Phd.stud.)	I alt
Fællesfondens tilskud	-3.550.400	-4.160.369	-3.509.600	-12.182.400		-500.000	-23.902.769
Overf. over-/underskud	-90.023	-75.837	-196.126	-227.012			-588.998
Øvrige indtægter	-23.565	-3.939	-176.323	-1.239.319			-1.443.146
Indtægter i alt	-3.663.988	-4.240.145	-3.882.049	-13.648.731		-500.000	-25.934.913
Lønninger	1.517.608	1.718.639	1.496.050	5.263.546			9.995.843
Honorarer m/feriep.	1.287.959	456.435	1.538.707	1.367.671			4.650.772
Adm.omkostninger	369.399	321.517	392.708	1.319.118			2.402.742
Kursusvirksomhed	68.933	1.239.888	177.114	3.779.008			5.264.943
Ejendom, lokaler m.v.	418.134	130.537	196.408	1.685.346			2.430.425
Øvrige udgifter	18.849	7.552	67.984	58.796			153.181
Ph.d. studerende m.v.						882.620	882.620
Udgifter i alt	3.680.882	3.874.568	3.868.971	13.473.485		882.620	25.780.526
Over-/underskud	16.894	-365.577	-13.078	-175.246		382.620	-154.387

Folkekirkens Institut for præsteuddannelse

– Pastorseminariet og Efteruddannelsen

Medio 2002 blev Præsternes Efteruddannelse organisatorisk lagt sammen med Pastorseminarierne under fællesbetegnelsen "Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse" med "Pastorseminariet" og "Efteruddannelsen" som undertitler. Sammenlægningen skete i overensstemmelse med Kirkeministeriets evalueringsrapport fra 2000.

Formålet med pastorseminarierne i henholdsvis København og Århus er på videnskabeligt grundlag at give teologiske kandidater og studenter – samt efter kirkeministerens afgørelse andre, som forbereder sig på præstegerning i folkekirken – en pastoralteologisk videreuddannelse, som forbereder dem til at varetage en præstestilling. Undervisningen på pastorseminarierne varer et semester og veksler mellem klassebaseret undervisning og praktik. Hovedvægten i undervisningen er på de praktisk-teologiske fag, men også administrative discipliner indgår.

Der uddannes i følgende fag: Homiletik, kateketik, liturgi, hymnologi, sjælesorg med psykiatri, dansk kirkekundskab, kirkeret, kirkebogsføring, kirkemusik, kirkelig tale og læsning, messesang samt individuel tale og sang.

Efteruddannelsens formål er defineret som: "På et videnskabeligt grundlag at styrke nyansatte præsters forudsætninger for at varetage stillingen som præst i folkekirken."

Kurserne omhandler praktisk teologi og administration/samarbejde foruden de teologiske hoveddiscipliner, særligt med henblik på at varetage præstestilling. Desuden aktuelle kirkelige, kulturelle og samfundsmæssige emner.

Nyansatte skal i hvert af de fire første ansættelsesår del-

tage i en uges kursus. Der afholdes gennemsnitligt 16 ugekursus årligt, og de er struktureret således, at hver enkelt præst følges med det samme hold igennem de fire kursusår. Det er fra flere sider påpeget som en vigtig social og kollegial gevinst ved efteruddannelsen, at disse undervisningshold fungerer som faglige netværk for deltagerne.

København

Folkekirkens Institut for Præsteuddannelse, København, er et resultat af sammenlægning mellem Pastorseminariet i København og Præsternes Efteruddannelse pr. 1. august 2002. Institutionen har i 2002 varetaget 2 pastorseminariekurser (tabel 10-2) og 11 efteruddannelseskurser (tabel 10-4).

Undervisningen varetages af rektor, lektor og 14 faste faglærere (timelærere). Herudover indkaldes gæsteforedragsholdere og præster.

Fordelingen af undervisningen mellem forskellige lærere fremgår af tabel 10-3.

Der er desuden udbetalt 174 praktikvejlederhonorarer.

Efteruddannelsens kurser er efter 1. august 2002 tilrettelagt således, at fem hovedområder er belyst på alle kurser med nogenlunde lige vægtning. De fem hovedområder er: Homiletik, herunder taler ved vielse og begravelse – Ledelse, organisation og samarbejde i kirkelig kontekst – Pædagogik og formidling – Sjælesorg og moderne spiritualitet – Embedsforståelse, kirkeret, arbejdstilrettelæggelse.

Kurserne har været bundet sammen af almene teologiske foredrag og overordnede temaer. Kurserne har været sammensat af forelæsninger, diskussioner og workshops med oplæg, som kursisterne har kunnet vælge sig ind på.

Tabel 10-2

PASTORALSEMINARIET I KØBENHAVN

	Forår	Efterår	I alt	
Studerende	36	24	60	61.348 kr. pr. studerende
Kursusdage	62	63	125	29.447 kr. pr. kursusdag
Kursistdage	2.232	1.512	3.444	1.069 kr. pr. kursistdag

Tabel 10-3

PASTORALSEMINARIET I KØBENHAVN

Faste timelærere	1.509 timer
Indkaldte lærere	275 timer
Foredragsholdere	46 timer
Rektor	ca. 80 timer
Lektor	ca. 160 timer
I alt	ca. 2.070 timer

I 2002 er der gennemført 11 efteruddannelseskurser for præster fordelt på 6 i foråret og 5 i efteråret. I alt 277 præster har deltaget, hvilket giver 1.385 kursistdage. (Tabel 10-4)

Der er udbudt 145 foredrag/lektioner fordelt på 81 foredragsholdere, heriblandt de 4 ansatte i Efteruddannelsen. På efterårets kurser har internt ansatte undervist 61,5 timer.

Foredragsholderne har undervist i 554 timer i alt, mens kursusdeltagerne har modtaget 345 timers undervisning (forskellen skyldes, at der har været delt gruppearbejde på 10 af kurserne).

Regnskabet i 2002 er i øvrigt belastet af udgifter, der vedrører overgangen fra selvstændige institutioner til Institut for Præsteuddannelse.

Århus

Undervisningen på Pastoralseminariet i Århus er blevet varetaget af rektor, lektor, 35 faste timelærere, 50 øvrige timelærere og 9 foredragsholdere. Antallet af studerende m.v. fremgår af tabel 10-5.

Der er afholdt en fællesaften for studerende med ledsagere i såvel forårs- som efterårssemesteret. Temaet har været "præsterollen og familien".

Instituttet har afholdt to runder med Åbne studiedage. I januar en enkelt dag over Hellig 3 Konger-temaet inden for prædiken og gudstjeneste. I juni 3 dage over Paulus. Målgruppen har været både studerende og præster. Dagene har været en stor succes: 35 og 55 deltagere. Udgifterne kr. 8.800 for begge arrangementer.

Det er aftalt at videreføre arrangementsdagene i samarbejde med TPC Løgumkloster.

Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster

Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster blev oprettet ved Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 309 af 3. maj 2001 gennem en organisatorisk sammenlægning af Præstehøjskolen og Folkekirkens Pædagogiske Institut. Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster har til formål at styrke almenteologisk, praktiskeologisk og pædagogisk efteruddannelse, herunder også orientering i samfundsvidenskabelige, filosofiske, litterære og kunstneriske forhold med henblik på varetagelse af kirkens opgaver i det moderne samfund.

Centeret skal på videnskabeligt grundlag:

- undervise i almenteologiske og praktiskeologiske fag samt hertil relevante fagområder
- udøve og formidle praktiskeologisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed, samt fungere som folkekirkens videns-, rådgivnings- og koordineringscenter inden for praktisk teologi og pædagogik
- samarbejde med beslægtede institutioner og organisationer i Danmark og understøtte folkekirkens kontakt med skoleverdenen. Centeret skal varetage de mellemkirkelige og internationale forbindelser på det pædagogiske område på folkekirkens vegne.

Undervisningen kan tilrettelægges som internatkurser eller som dagkurser på centeret eller andre steder.

Adgang til undervisning på centeret har præster og undervisere i folkekirken samt ledere og medarbejdere i det frivillige kirkelige arbejde.

Tabel 10-4

EFTERUDDANNELSE

	Antal	
Præster	277	13.967 kr. pr. præst
Kurser	11	351.725 kr. pr. kursus
Kursistdage	1.385	2.794 kr. pr. kursistdag

Tabel 10-5

PASTORALSEMINARIET I ÅRHUS

	Forår	Efterår	I alt	
Studerende	30	24	54	71.751 kr. pr. studerende
Kursusdage	64	66	130	29.804 kr. pr. kursusdag
Kursistdage	1.920	1.584	3.504	1.106 kr. pr. kursistdag

Kurserne (tabel 10-6) har været fordelt på følgende måde:

- 54 kurser af mindst 1 uges varighed, heraf 1 kursus på 4 uger, 1 kursus på 3 uger, 7 kurser på 2 uger og 45 kurser på 1 uge – i alt 66 kursusuger.
- 37 kortere kurser, en del af dem decentrale i stifterne og rekvireret undervisning, heraf 8 kurser på 3 dage, 25 kurser på 2 dage og 4 kurser på 1 dag.

Ugekurser er som regel internatkurser, hvor TPC betaler ophold for præster, mens andre kirkelige medarbejdere og interesserede selv betaler opholdet. Indkvartering sker sædvanligvis på Løgumkloster Refugium.

Ca. halvdelen af undervisningen ved internatkurser varetages af de fastansatte lærere, resten af eksterne lærere. Den decentrale undervisning varetages primært af centerets egne lærere.

Der er op til 6 eksterne foredrag/moduler (à 3 timers undervisning) pr. kursusuge, hvilket giver ca. 400 foredrag/undervisningsmoduler for internatkurserne i 2002. Dertil kommer enkelte kurser, der ledes af en ekstern lærer.

Antallet af kursusdeltagere varierer. Enkelte meget store kurser har op til 80 deltagere. Gennemsnittet er ca. 18 deltagere pr. kursusuge. Det giver i alt 5.940 kursistdage. På de mindre og decentrale kurser er der i gennemsnit ca. 20 deltagere, hvilket tilsammen giver 1.560 kursistdage.

Sammenlagt har der været ca. 7.500 kursistdage.

Ca. 600 præster var på kursus i Løgumkloster. Dertil kom ca. 250 andre, heriblandt sognemedhjælpere, organister og andre kirkelige medarbejdere, lærere og studerende fra seminarierne og universiteterne og folk fra de frie kirkelige organisationer.

TPC koordinerer eller står for regelmæssige møder (enflere gange årligt) og projektarbejde inden for en lang række grupper, som bl.a. beskæftiger sig med følgende emner: kirkemusik, medier, udviklingshæmmede, kirkeskole-samarbejde og konfirmandundervisning, voksenundervisning. De fleste grupper er rent danske, men nogle er udtryk for nordisk eller europæisk samarbejde. Der er i tilknytning til arbejdet på TPC bl.a. udgivet publikationer vedrørende skole-kirke-samarbejde, konfirmandundervisning, daginstitutioner, børnegudstjenester og ungdomsarbejde, kirken og udviklingshæmmede, Alpha-kursus, sjælesorg, samtalevejledning og dåb. Andre publikationer, herunder en ph.d.-afhandling, er under udgivelse. Medarbejdere ved TPC har desuden bidraget med artikler i danske og internationale tidsskrifter og bøger.

10.2 KIRKEMUSIKSKOLERNE

Der er 3 kirkemusikskoler med hver sit geografiske virksomhedsområde:

- Løgumkloster Kirkemusikskole, som dækker Ribe, Haderslev og Fyens Stifter og et provsti i Århus Stift (Horsens-Gedved).
- Vestervig Kirkemusikskole, som dækker Aalborg, Viborg og Århus Stifter (undtagen Horsens-Gedved Provsti).
- Sjællands Kirkemusikskole, som dækker Københavns, Helsingør, Roskilde, Lolland-Falsters og Færøernes Stifter

Tabel 10-6

TEOLOGISK PÆDAGOGISK CENTER

	Antal	
Kursister	850	15.851 kr. pr. kursist
Kursusuger	82	164.310 kr. pr. uge
Kursistdage	7.500	1.797 kr. pr. dag

Kirkemusikskolerne ledes af hver sin bestyrelse, der beskikkes for 4 år ad gangen.

Skolernes forhold er reguleret i bekendtgørelse nr. 1132 af 13. december 1996 om folkekirkens kirkemusikskoler.

Skolernes undervisning omfatter:

- organistuddannelse til og med Præliminær Orgelprøve (PO-uddannelsen)
- kirkesangeruddannelse.
- kirkekorlederuddannelse.
- klokkenistuddannelse.
- blæseruddannelse.

Præliminær Orgelprøve er en kompetencegivende uddannelse.

PO-uddannelsen omfatter: orgel (kirkespil og kunstsplil), teori, klaver, hørelære, korledelse (børnekor og voksenkor), sang og liturgik/salmekundskab.

Uddannelsernes indhold, studie- og eksamensordning fastlægges af kirkeministeren efter forslag fra kirkemusikskolernes bestyrelser.

Antallet af færdiguddannede PO-organister fra kirkemusikskolerne fremgår af tabel 10-7.

Kirkemusikskolerne finansieres dels af fællesfonden dels ved brugerbetaling.

Fællesfondens del af kirkemusikskolernes finansiering gennem de seneste tre år fremgår af tabel 10-8 (side 34), hvor det også er anført, hvilke indtægter skolerne har haft i form af brugerbetaling.

Tabel 10-7

FÆRDIGUDDANNEDE PO-ORGANISTER

	2000	2001	2002
Løgumkloster	8	19	5
Sjælland	14	14	5
Vestervig	16	18	18
	38	51	28

Tabel 10-8

KIRKEMUSIKSKOLERNE

2000

	Løgumkloster	Vestervig	Sjælland
Fællesfondens tilskud	5.900.000	5.200.000	4.958.388
Øvrige indtægter	20.635	142.227	
Indtægter i alt	5.920.635	5.342.227	4.958.388
Lønninger	3.798.590	3.837.814	4.074.144
Øvrige omkostninger	2.122.045	1.504.412	884.243
Udgifter i alt	5.920.635	5.342.227	4.958.388
Herudover elevbetaling	442.557	559.572	439.013

2001

Fællesfondens tilskud	6.100.000	5.400.000	5.789.189
Øvrige indtægter	15.122	154.437	
Indtægter i alt	6.115.122	5.554.437	5.789.189
Lønninger	3.861.186	4.013.513	4.583.764
Øvrige omkostninger	2.253.936	1.540.924	1.205.426
Udgifter i alt	6.115.122	5.554.437	5.789.190
Herudover elevbetaling	518.913	581.282	489.389

2002

Fællesfondens tilskud	6.077.000	5.411.500	5.055.567
Øvrige indtægter		68.973	
Indtægter i alt	6.077.000	5.480.473	5.055.567
Lønninger	4.010.152	3.700.089	4.261.386
Øvrige omkostninger	2.066.848	1.780.384	794.181
Udgifter i alt	6.077.000	5.480.473	5.055.567
Herudover elevbetaling	554.551	676.626	643.053

Tabel 10-9

ELEV TAL FORDELT PÅ AFDELING OG LINIER

	Organister	Kirkesangere	Klokkenister
Løgumkloster	78	44	13
Odense	21	12	
Tarm	9	12	
Horsens	20	16	
I alt	128	84	13

Løgumkloster kirkemusikskole

Løgumkloster Kirkemusikskoles elevtal januar 2002, fordelt på afdeling og linier, fremgår af tabel 10-9.

Løgumkloster Kirkemusikskole i 2002 omlagt skoleåret fra tidligere at være kalenderåret til fra sommeren 2003 at være sommerferie – skoleår.

Samtidig er egenbetalingen blevet forøget med 82% til 1500 kr. pr. semester/halvår.

Sjællands Kirkemusikskole

Sjællands Kirkemusikskoles elevtal fordelt på linier fremgår af tabel 10-10.

Sjællands Kirkemusikskole har i 2002 bl.a. skåret en 14 dages undervisningsperiode væk.

Endvidere er elevgebyret blevet hævet, ligesom skolens afdeling i Rønne bliver lukket ved udgangen af skoleåret 2002/03.

Vestervig Kirkemusikskole

Vestervig Kirkemusikskoles elevtal fordelt på linier fremgår af tabel 10-11.

Vestervig Kirkemusikskole har i 2002 gennemført en omorganisering af virksomheden.

Skoleåret blev nedskåret fra 18 undervisningsgange til 17 undervisningsgange. Studieåret er blevet afkortet således, at de 2 sidste undervisningsuger udgik.

Brug af udefra kommende censorer ved eksamen/optagelsesprøver er blevet reduceret væsentligt.

Tabel 10-11

	2003
Eksamensfri linie for kirkesangere	42
Eksamenslinie for kirkesangere	18
Eksamensfri linie for organister	47
Eksamenslinie for organister	64
Kirkekorledere	1
	172

10.3 KORDEGNE-, GRAVER-, KIRKE TJENERUDDANNELSEN

Fællesfonden betaler en del af udgifterne ved uddannelse af kordegne, gravere og kirketjenere. Disse uddannelser beskrives i det følgende.

Kordegneuddannelsen

Fællesfondens udgifter til kordegneuddannelse var 2,161 mio. kr. i 2002. Udgifterne vedrører aflønning og godtgørelse af undervisere, kursusleder og studievejledere samt annoncering af kurserne.

Kordegneuddannelsen opfylder de uddannelseskrav, som ifølge Kirkeministeriets bekendtgørelse af 14. februar 1992 gælder for personer, der vil ansættes som kordegn i folkekirken.

Det er en forudsætning for ansættelse, at man har gennemført en basisuddannelse i ministerialbogsførelse og i administration/kirkekundskab. Hvis der er henlagt kassererhverv til en kordegnestilling skal den, der ansættes, tillige have gennemført en uddannelse i budgetlægning og regnskabsførelse.

Tabel 10-10

2002

	Januar	Juni
Basisuddannelse (Organister)	26	38
Basisuddannelse (Klokkenister)	29	28
Eksamenslinie (PO)	38	48
Eksamenslinie (Kirkesangere)	22	21
Eksamenslinie (Kirkekorledere)	1	2
Eksamensfrilinie (Organister)	17	31
Eksamensfrilinie (Sangere)	21	22
Eksamensfrilinie (Kirkekorledere)	1	0
Efteruddannelse (Organister)	29	15
Efteruddannelse (Kirkesangere)	10	20
Efteruddannelse (Specialkurser)	3	4
I alt	197	229
Rekruttering	19	
I alt	216	229

Basisuddannelsen er opbygget af 3 internatkurser á en uge.

Uge 1 og 2 omfatter uddannelse i ministerialbogsføring. Mellem basisuddannelsens uge 1 og 2 skal kursisterne endvidere gennemføre et korrespondancekursus i ministerialbogsføring.

Uge 3 på basisuddannelsen omfatter fagene administration og kirkekundskab.

I 2002 er der i alt gennemført 3 kursusforløb (i alt 9 kursusuger) på basisuddannelsen, mod normalt 2 forløb. Desuden er der gennemført et ekstra kursus i budget/regnskab (svarende til 2 yderligere kursusuger)

Mellem de to uger i budget/regnskabskurset gennemføres også korrespondancekursus.

Der opkræves 14.500 kr. i brugerbetaling for deltagelse i basisuddannelsen og 9.600 kr. for deltagelse i budget- og regnskabskursus. Brugerbetalingen går til (delvis) dækning af de faktiske udgifter ved ophold og forplejning.

Tabel 10-12 viser antallet af beståede kursister på de to typer af kurser.

Der er i 2002 også afholdt 2 efteruddannelseskurser i ministerialbogsføring hvor deltagelse har været frivillig. I forbindelse med Danmarks Kordegneforening årlige Landskursus holder Kirkeministeriet et ajourføringskursus for samtlige deltagere på Landskurset.

Tabel 10-12

**Kursister med bestået eksamen,
Kordegneuddannelsen 2002**

Kursus	Antal
Basisuddannelsen (modul I – III)	68
Budget og regnskab (modul I – II)	41

Graveruddannelsen

Fællesfondens udgift ved graveruddannelse var 0,623 mio. kr. i 2002.

Gravere og kirkegårdsledere, som også skal gøre tjeneste i kirken, skal gennemgå en grunduddannelse. Traditionelt har Kirkeministeriet årligt afholdt 4 kurser som led i denne uddannelse.

Med Kirkeministeriets cirkulære af 4. februar 2003 om grunduddannelse af gravere m.fl. er der sket en omlægning af graveruddannelsen. Den nye uddannelse vil foregå i AMU-regi. Som led i en overgangsordning blev der derfor i 2002 udbudt 6 kurser mod normalt 4.

Den nye graveruddannelse vil ikke belaste fællesfonden.

Kirketjeneruddannelsen

Fællesfondens udgifter for 2002 ved kirketjeneruddannelse var 0,137 mio. kr. Udgifterne vedrørte honorar til samt betaling af vikar m.v. for kursusledere.

Kirketjenere skal indenfor de første to ansættelsesår

gennemføre et obligatorisk uddannelsesforløb, jf. Kirkeministeriets cirkulære af 17. januar 1997 om uddannelse af kirketjenere.

Den obligatoriske grunduddannelse består af tre moduler. Kurserne afvikles på AMU-centre i hhv. Svendborg og Sønderborg.

I forlængelse af den obligatoriske grunduddannelse for kirketjenere er der endvidere etableret en overbygningsuddannelse. Deltagelse i overbygningsuddannelsen er frivillig.

Der er udpeget et antal kursusledere, som på skift følger afviklingen af de obligatoriske moduler i grunduddannelsen. Kursusledernes opgave er at overvåge uddannelsen samt at sikre at uddannelsens faglige niveau opretholdes.

11. Specielle menigheder

Fællesfonden betaler udgifter i forbindelse med arbejdet i nogle specielle menigheder eller for særlige grupper af mennesker, der er uden for folkekirkens almindelige sognestruktur.

11.1 DØVEMENIGHEDER

I 2002 ydede fællesfonden 2,980 mio. kr. (foruden præsteløn) til arbejdet i døvemenighederne.

Der er i Danmark fire døvemenigheder med hver sit menighedsråd: Døvemenigheden for København og Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm, Nordjyllands Døvemenighed, Midtjyllands Døvemenighed samt Døvemenigheden for Sønderjylland og Fyn. Kun i hovedstadsområdet (på Frederiksberg) er der en egentlig døvekirke med fastansatte kirkefunktionærer.

Hvert af de fire menighedsråd har seks medlemmer, som er valgt af og blandt døve medlemmer af folkekirken. Menighedsrådene er ansvarlige for døvemenighedernes budgetter og regnskaber over for stiftsøvrighederne, som tillige er bevillingsmyndighed, men rådene disponerer ikke over en kirkekasse. Landets seks døvepræster disponerer over et rådighedsbeløb til afholdelse af udgifter, som er forbundet med deres arbejde i menighederne.

11.2 KIRKELIG BETJENING AF HØREHÆMMEDE

I 2002 blev der af fællesfonden anvendt 0,673 mio. kr. (foruden præsteløn) i forbindelse med kirkelig betjening af hørehæmmede.

Der er ingen egentlig menighed for hørehæmmede, men der er etableret en særlig mulighed for kirkelig betjening af denne gruppe i form af to landsdelspræster for hørehæmmede (tunghørepræster), som betjener området henholdsvis øst og vest for Storebælt, samt et udvalg for hørehæmmede i hver landsdel. Herudover findes et stort antal sognepræster, som – typisk inden for et provsti – har påtaget sig opgaver i forbindelse med kirkelig betjening af hørehæmmede. De virker som kontaktpæster for hørehæmmede og har gennemgået et kortere kursus til dette formål. Tunghørepræsterne fungerer som vejledere for kontaktpæsterne i kommunikation med hørehæmmede og som sagkyndige med hensyn til høreanlæggene i kirkerne.

Der afholdes jævnlige gudstjenester for hørehæmmede, og der afholdes mødevirksomhed, studiekredse og lignende for denne gruppe, ligesom der udgives et kirkeblad for hørehæmmede.

11.3 STUDENTERMENIGHEDER

I 2002 blev der af fællesfonden anvendt kr. 2,322 mio. kr. (foruden præsteløn) til studentermenighederne.

Omfanget af tilskud af fællesfonden til en studentermenighed fastsættes af biskoppen. I landets syv studentermenigheder afholdes gudstjenester i dag- og aftentimer samt kirkelige handlinger for de studerende samt møder, studiekredse og arrangementer. Til visse af præstestillingerne er knyttet en studentermenighedssekretær. Tilskuddene til studentermenighederne er fra og med fællesfondens reviderede budget for 2002 blevet integreret i de samlede bevillinger til de stifter, hvor der findes studentermenigheder. Størelsen af tilskuddet til de enkelte menigheder afgøres derfor nu af stiftsøvrighederne.

12. IT-projekter

Administrationen af IT-anvendelse hos de kirkelige myndigheder har været varetaget centralt af Kirkeministeriet, lige siden ministeriet og stifterne som de første begyndte at anvende edb i 1986. Provsterne har anvendt it siden 1997, og fra 1999 er sognenes IT-anvendelse blevet intensiveret.

Fra 2002 har Kirkenettet været fuldt udbygget. Det vil sige, at der er mindst én IT-arbejdsplads i hvert pastorat. Ved udgangen af 2002 omfattede Kirkenettet ca. 2.600 pc'er, som er installeret på 2.234 forskellige adresser. Flere end 3.500 personer var registreret som brugere af pc'erne på Kirkenettet.

12.1 IT-UDGIFTERNE I 2002

Tabel 12-1

	2002 (mio. kr.)
DNK-etablering	26,2
Drift af DNK og øvrige IT-løsninger	70,5
Aktiviteter, tidligere år	19,0
IT området i alt	115,7
Korrigeret budget	100,0
Overskridelse	15,7

Fællesfondens samlede IT-udgifter i 2002 udgjorde 115,7 mio. kr. (tabel 12-1), og udgifterne de seneste tre år fremgår af tabel 12-2.

Tabel 12-2

	2000	2001	2002
IT i alt	108,9	95,3	115,733

IT-udgifterne i fællesfondens regnskab fordeles, så det fremgår, hvor stor en del der anvendes i henholdsvis sogne, provstier, stifterne og ministeriet samt i uddannelsesinstitutionerne.

Fordelingen sker blandt andet på grundlag af fordelingen af de ca. 2600 pc-arbejdspladser i Kirkenettet – tabel 12-3.

Support-, drifts- og vedligeholdelsesomkostningerne fordelt på områderne: sogne, provstier, ministerium og stifter samt uddannelsesinstitutionerne tabel 12-4.

På sogneniveau er DNK-systemet det, som har størst betydning for fællesfondens udgifter.

Provstiernes væsentligste administrative systemer er PUK-systemerne, der er budget-, regnskabs- og sagsbehandlingssystemer.

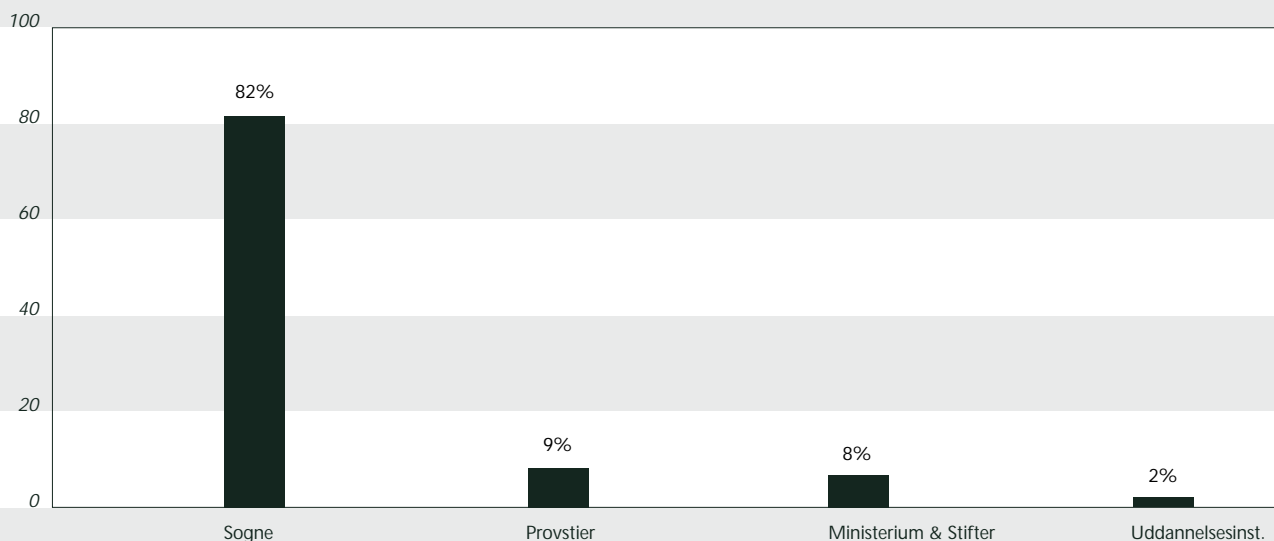
De væsentligste systemer i stifterne og ministeriet er FLØS (Folkekirkens LønService), SØS (Stifternes ØkonomiSystem), eDoc (journal- og sagsbehandlingssystem) samt web-systemerne.

12.2 IT-KONTORET

IT-kontorets opgaver består i varetagelse af edb-mæssige opgaver omkring brugerstøtte, drift, mindre udviklings- og systemvedligeholdelse m.v. i den folkekirkelige organisation. Opgaverne omfatter bl.a. support vedrørende pc-udstyr og på folkekirkens applikationer som DNK,

Tabel 12-3

FORDELINGEN AF DE 2600 PC-ARBEJDSPLADSER I KIRKENETTET

FLØS, SØS, eDoc, provstiprogrammer, kontorprogrammer m.v., ligesom IT-kontoret er ansvarlig for drift af Kirkenettet i samarbejde med ministeriets leverandører på dette område.

Kirkenettet omfattede ved udgangen af 2002 mere end 3.500 brugere og ca. 2.600 pc'er, der var fordelt på 2.234 forskellige installations-adresser.

IT-kontoret varetager desuden den praktiske oprettelse og administration af roller for samtlige Kirkenetbrugere i overensstemmelse med anmodninger herom fra de pågældende brugeres sikkerhedsansvarlige. Herudover leverer IT-kontoret IT-udstyr til sogne og provstier.

I 2002 har IT-kontoret nyoprettet 515 brugere på Kirkenettet og ændret profiler for skønsmæssigt ca. 1000 allerede oprettede brugere.

I 2002 fornyede ministeriet sin kontrakt med et privat firma om fast udstationering af konsulenter til varetagelse af IT-Kontorets opgaver. Kontrakten blev indgået efter afholdelse af et begrænset udbud.

IT-kontoret omfattede i 2002 knapt 20 konsulenter lokaliseret i København (departementet samt lokaler i Nørregade) og i forbindelse med stiftsadministrationerne for hhv. Århus, Lolland-Falsters og Fyens Stifter. Hovedparten af konsulenterne har arbejdet i København, 4 konsulenter har hovedsageligt arbejdet fra Århus Stift, 1 fra Lolland-Falsters Stift og 1 fra Fyens Stift.

IT-kontoret har lokaler til brug for Folkekirkens EDB-Uddannelse i København og Odense. Disse lokaler har i 2002 især været benyttet i forbindelse med DNK-projektet.

Der har i 2002 været ansat en række studentermedhjælpere i IT-kontoret. Gennem hele året drejer det sig om 5 personer, svarende til ca. 1,5 årsværk, der har arbejdet med telefonsupport i IT-Kontorets Brugerservice. IT-kontorets Brugerservice har i 2002 haft åbent i tids-

rummet fra 8.30 til 20.00 (mandag-torsdag), fredage til kl. 14 samt om lørdagen fra 10.00 til 16.00

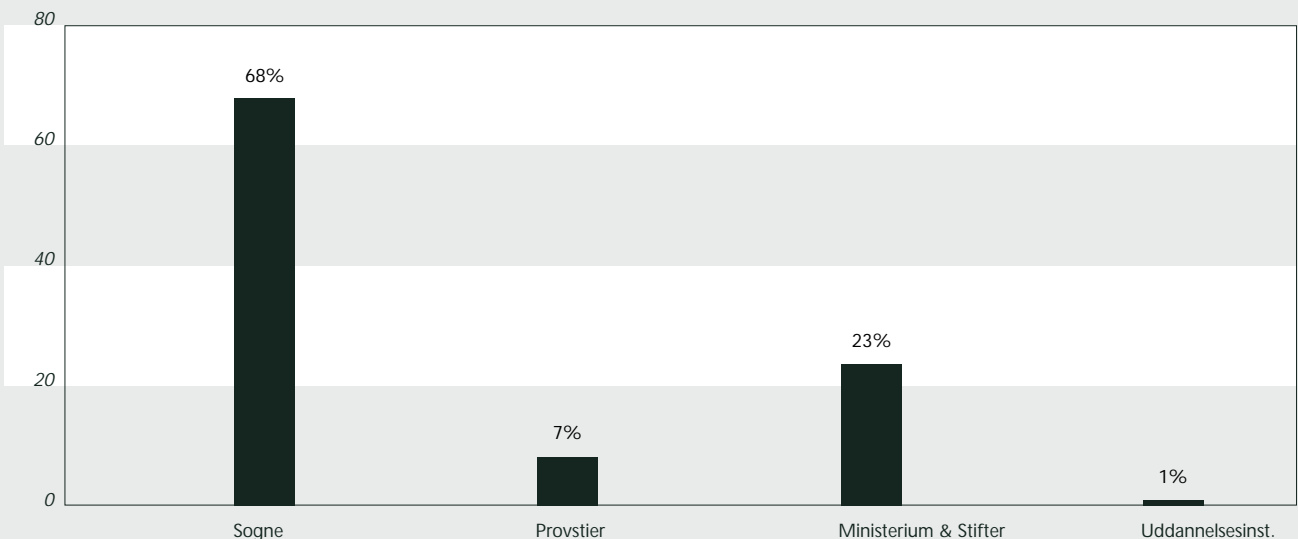
Tabel 12-5

IT-KONTORETS TELEFONSUPPORT I 2002

Opkald	21.955
Gns. antal opkald pr. uge	422

Tabel 12-4

FORDELINGEN AF DRIFTSOMKOSTNINGERNE (70,5 MIO. KR.) I KIRKENETTET

12.3 FLØS, FOLKEKIRKENS LØNSERVICE

Folkekirkens Lønservice, eller i daglig tale FLØS, har eksisteret siden 1991 og drives i dag i samarbejde med PBS Multidata A/S. Systemet, som er specielt tilpasset forholdene inden for folkekirken, stilles gratis til rådighed for landets menighedsråd og kirkegårde, og det beregner løn for langt størstedelen af folkekirkens ansatte. Lønberegningen i FLØS sker decentralt i landets ti stifter og er obligatorisk for alle tjenestemænd og tjenestemandslignende ansatte kirke- og kirkegårdsfunktionærer. Folkekirkens præster aflønnes ikke i FLØS.

FLØS opdateres løbende med de nyeste ændringer på løn- og personaleområdet og indeholder i øvrigt alle de funktioner, et moderne lønsystem skal. Dette har været medvirkende til, at FLØS igennem alle årene har oplevet en stadigt stigende tilgang af brugere.

De lønaktive personer fordeler sig over kirker, kirkegårde, provstier, stifter samt folkekirkens uddannelsesinstitutioner. Der er for langt størstedelens vedkommende tale om honorar- og timelønnede, der ikke er i et fast ansættelsesforhold.

Udover lønberegning tilbyder FLØS en række serviceydelser i form af bl.a. automatisk indtægtsoverførsel (løn og pension), automatisk udgiftsoverførsel (skat, AM, ATP og feriepenge), automatisk rekvisition af nye skattekort og ferieregnskab. Tilmeldingen til disse serviceydelser ligger stabilt, dog med særlig fremgang i ferieregnskabet.

Indberetningen til FLØS servicebureauet på stiftet kan ske manuelt via blanketter eller elektroniske via e-post eller disketter.

Væksten i FLØS i 2002 fremgår af tabel 12-6.

Tilmelding til udvalgte serviceydelser fremgår af tabel 12-7.

12.4 INTERNETTET

Fællesfonden afholder også udgifter til forskellige hjemmesider på internettet, som tilsammen rummer meget omfattende oplysninger om folkekirken. (Tabel 12-8)

Det drejer sig om Kirkeministeriets hjemmeside (www.km.dk), Sogneportalen (www.sogn.dk) og Provstiportalen (www.provsti.dk) samt selvstændige hjemmesider for Forenklingsudvalget, Folkekirkens Samarbejdsudvalg samt styregruppen vedr. IT-Strategi. Sogne- og Provstiportalerne (www.sogn.dk og www.provsti.dk) blev oprettet kort efter menighedsrådsvalget i 2000. Formålet med portalerne er at sikre, at borgere i Danmark let kan finde en række oplysninger om de lokale folkekirkelige myndigheder på internettet. Det drejer sig bl.a. om, hvem der er medlemmer af menighedsrådene, adressen på de forskellige kirker, kirkekontorets adresse, præstens navn og adresse m.v. Disse oplysninger findes som minimum for alle sogne.

På Sogneportalen er der mulighed for, at de enkelte menighedsråd kan supplere de oplysninger, som sognets oplysningsside er 'født' med. Der kan f.eks. tilføjes gudstjenestelister, oplysninger om kommende arrangementer (f.eks. koncerter), information om kirkekontorets åbningstid, data om kirkefunktionærer etc.

Blandt nye funktioner i 2002 på de omtalte hjemmesider kan nævnes, at det er blevet muligt at få oplyst sogne tilhørsforholdet for en vilkårlig adresse ved at slå op under "Find-dit-sogn" i Sogneportalen, og at man på www.km.dk kan se ministerens kalender over møder m.v. rundt om i landet.

Tabel 12-6

VÆKSTEN I FLØS

	Januar 2002	December 2002
Antal menighedsråd, der benytter FLØS	1751	1799
(% af alle menighedsråd)	78	80
Antal lønaktive personer i FLØS	94.424	104.642
Antal lønsedler pr. måned	20.604	24.936

Tabel 12-7

TILMELDING TIL UDVALGTE SERVICEYDELSER

	Januar 2002	December 2002
Automatisk indtægtsoverførsel (løn og pension)	78%	79%
Automatisk udgiftsoverførsel (skat, AM, ATP og feriepenge)	77%	79%
Ferieregnskab	65%	72%
Decentral (elektronisk) registrering	413	454

Tabel 12-8

2002

	Budget	Regnskab
Kirkeministeriets hjemmesider		479
Sogne- og provstiportalen		322
I alt		801

12.5 DEN NY KIRKEBOG

DNK blev officielt indviet og taget i brug i de første sogne den 18. december 2001.

I 2002 har aktiviteterne i DNK således været koncentreret om tilslutningen af sognene til DNK.

I starten af 2002 blev DNK kun benyttet i et beskedent antal sogne som pilot-projekt, idet man først ville sikre sig, at programmet virkede som planlagt, samt at logistikken omkring udrulning, uddannelse, kommunikation mellem sognene og folkeregistrene m.v. fungerede tilfredsstillende.

Efter sommerferien 2002 påbegyndtes udrulningen af DNK i stort omfang, således at der hver måned blev tilsluttet omkring 100 nye sogne.

Ved udgangen af 2002 var DNK taget i brug i knap 800 af folkekirkens godt 2.200 sogne.

For at støtte lokal forberedelse og ibrugtagning af DNK har DNK-Sekretariatet holdt en række informationsmøder. På disse møder er der givet oplysninger om, hvordan man forbereder overgangen til DNK.

Der har været holdt 13 informationsmøder omfattende 62 provstier.

DNK-uddannelsen har i 2002 især fokuseret på undervisning i brug af DNK-programmet. Undervisningen var

tilrettelagt som et 2-dages kursus for den personkreds, der i det daglige arbejdede med kirkebogsføringen i praksis. For den personkreds, hvis arbejde i forbindelse med kirkebogen hovedsageligt består i tilsynsmæssige opgaver, kan i stedet vælges et 1-dags kursus. (Tabel 12-9)

Der har i 2002 fortsat været undervist i brug af verificeringsprogrammet (DNK-Verificering), ligesom der også har været undervisning i grundlæggende brug af pc. (Tabel 12-10)

Kirkeministeriets Verificeringsgruppe har siden 2000 først og fremmest haft til opgave at bistå sognene med at gennemføre dataverificeringen. Verificeringen består i at sammenholde kirkebøgernes oplysninger, som er de retsgyldige oplysninger om de enkelte borgere, med de oplysninger, som er i CPR. De elektronisk tilgængelige oplysninger korrigeres i det omfang, det er nødvendigt, og der tilføjes oplysninger om eventuel dåbsdato og -sted, hvorefter de elektroniske oplysninger lagres i DNK. Der skal i første omgang gennemføres verificering af oplysninger om alle nulevende personer, der er født i 1969 eller senere. Der er desuden i et vist omfang gennemført verificering af oplysninger om personer, som er født tidligere.

Ved udgangen af 2002 var der af Verificeringsgruppen og af kirkebogsførere i sognene i alt verificeret oplysninger om 2,1 millioner personer.

Verificeringsgruppen – der har til huse i København – har ud over egentligt verificeringsarbejde endvidere fungeret som undervisere og telefon-support. Koordinering og tilrettelæggelse af DNK-indkøringen i sognene har også i stort omfang været varetaget af Verificeringsgruppen.

Ved begyndelsen af 2002 var der 12,2 årsværk i Verificeringsgruppen. Ved udgangen af 2002 var beman-

Tabel 12-9

UNDERSVISING

	antal kurser	antal kursister
2 dages kursus	50	500
1 dags kursus	25	200
I alt	75	700

Tabel 12-10

UNDERSVISING

	antal kurser	antal kursister
verificeringskursus	50	500
pc-kursus	25	200
I alt	75	700

dingen reduceret til 7,8 årsværk. Reduktionen er sket planmæssigt i forbindelse med afslutningen af verificeringsopgaver i løbet af året.

Verificeringsgruppen har i 2002 ydet telefon-support i det omfang, der fremgår af tabel 12-11.

Tabel 12-11

2002

Opkald	11.009
Tidsforbrug	1.478 timer
Årsværk	0,77
Tidsforbrug pr opkald	8,06 min.

Den daglige ledelse af DNK-projektet samt den løbende kontakt til leverandørerne varetages af DNK-Sekretariatet. Endvidere har DNK-Sekretariatet haft til opgave at kommunikere projekt-relateret information til de, der berøres af projektet, først og fremmest de (kommende) brugere af DNK.

Kommunikationen til den øvrige offentlighed er bl.a. sket via projektets hjemmeside (www.dnk.dk).

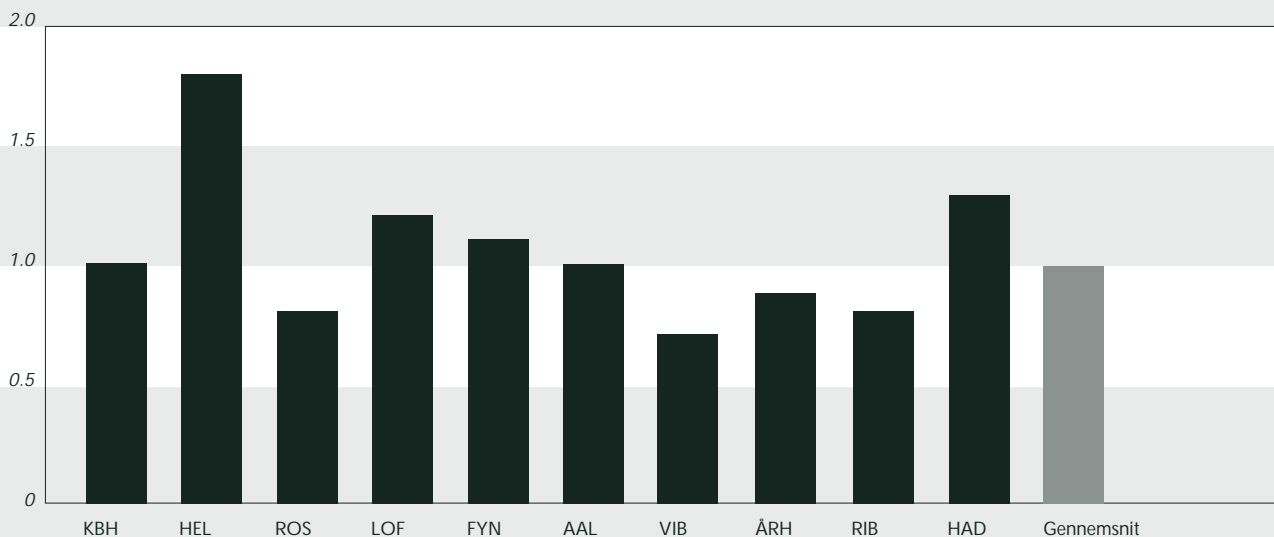
Kommunikationen til de (kommende) brugere er især sket ved brug af intranet og ved brug af DNK-Nyhedsbrevet. Nyhedsbrevet er i 2002 udsendt 2 gange i et oplag på 5.200 eksemplarer.

Endvidere har DNK-Sekretariatet gennemført de ovennævnte informationsmøder for provsterne samt orienterings- og evalueringsmøder med pilot-provstierne i hhv. Vejle og Gladsaxe-Herlev.

DNK-Sekretariatet har desuden i april 2002 for 5. år i træk medvirket på Kordegnenes Landskursus med orientering om status og planer for DNK-projektet.

Tabel 13-1

SKADER PR. KIRKE

13. Forsikringer

Fællesfonden afholdt i 2002 udgifter på i alt 59,336 mio. kr. til folkekirkens forsikringsordning.

Folkekirkens Forsikrings- og Selvforsikringsordning blev etableret med virkning fra den 1. april 1999 som afløsning for de forsikringer, som hvert enkelt menighedsråd indtil da havde ansvar for at tegne for kirker, kirkegårde, anden ejendom og løsøre samt i form af ansvars- og arbejdsskadeforsikringer.

Forsikringsordningen administreres af Alm. Brand. De forsikringer, der er tegnet som led i ordningen, er også tegnet i dette selskab.

Ordningen omfatter for det første en tingskadeforsikring (bygninger og løsøre). Denne forsikring, en Stop Loss forsikring, er opbygget som en delvis selvforsikring, hvor fællesfonden dækker alle skadeudgifter indtil 40 mio. kr. på et år, efter at menighedsrådene af de lokale kirkelige kasser har dækket en selvrisiko på 10%, dog minimum 1.000 kr. og maksimum 5.000 kr. pr. skade. Skadeudgifter ud over de lokale kassers og fællesfondens "selvrisiko" dækkes af Alm. Brand.

Ansvarsforsikringen dækker erhvervsansvar samt produktansvar. Der er en selvrisiko på 1.000 kr. pr. tingskade.

Fællesfonden afholder udgifterne til præmier til tingskadeforsikringen, ansvarsforsikringen og arbejdsskadeforsikringen. Den samlede præmie- og administrationsudgift i 2002 var 30,0 mio. kr.

De samlede skadeudgifter i 2002 var ved afslutningen af fællesfondens regnskab for 2002 gjort op til 29,336 mio. kr. Opgørelsen af skadeudgifter omfatter dels de beløb, som på opgørelsetidspunktet er blevet udbetalt, dels beløb, der er hensat som reserver i tilknytning til skadesager, som ikke er færdigbehandlet, og hvor den endelige udgift ikke kendes med sikkerhed. Den samle-

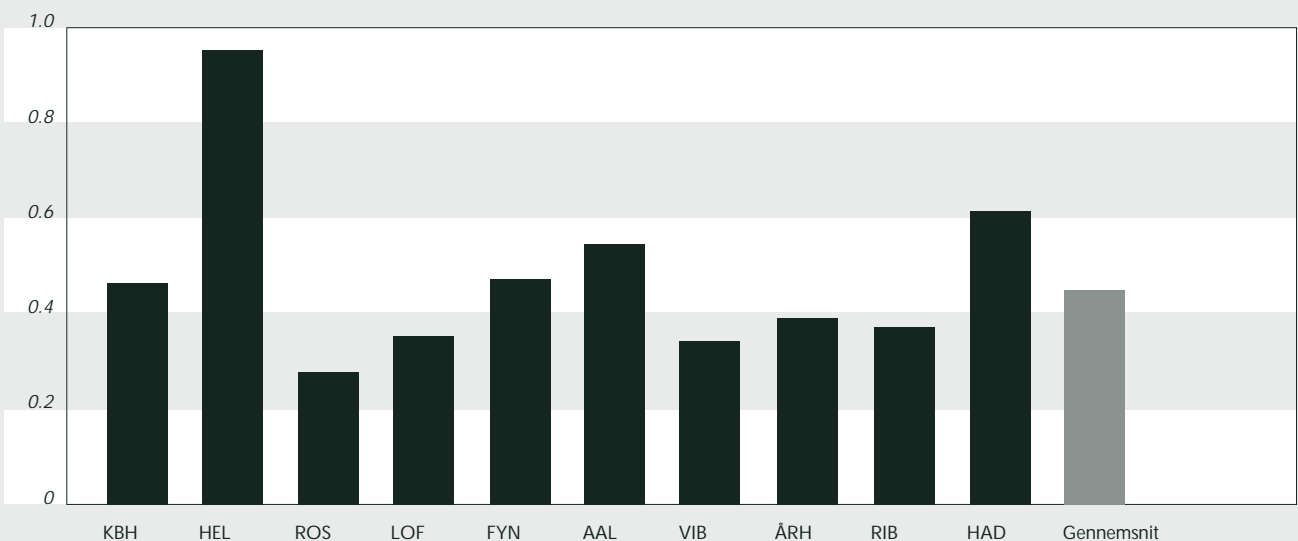
de skadeudgift inden for et år kan derfor blive ændret ved senere opgørelser.

Der var 2.358 skader i 2002. Det svarede gennemsnitligt til ca. 1 forsikringsskade pr. kirke. Der var forholdsvis flest skader i Helsingør Stift, hvor der gennemsnitligt var ca. 1,8 skade pr. kirke. Der var færrest skader i Roskilde Stift med et gennemsnit på ca. 0,7 skade pr. kirke. (Tabel 13-1)

Næsten hveranden forsikringsskade er tyveri, og udgifterne i forbindelse med dem var ca. en tredjedel af alle skadeudgifter. Antallet af tyveriskader var 1.062 i 2002. Tyverier forekom hyppigst i Helsingør Stift, hvor der i gennemsnit var næsten en tyveriskade pr. kirke. Der var færrest tyveriskader i Roskilde Stift, hvor der gennemsnitligt kun var tyveriskade ved godt hver fjerde kirke. (Tabel 13-2)

Tabel 13-2

TYVERISKADER PR. KIRKE

14. Diverse tilskud

14.1 FÆRØERNE

Fællesfonden ydede i 2002 et tilskud til Færøernes Stift på 6,295 mio. kr. (Tabel 14-1) Tilskuddet var ca. 2,5 mio. kr. mindre end året før. Forskellen blev dækket ind af en opsparet egenkapital i stiftet.

For Færøernes Stift gælder ligesom i de 10 danske stifter, at staten via bevilling på finansloven dækker biskoppens løn fuldt ud og desuden dækker 40 procent af lønnen til domprovsten og præsterne samt den fulde udgift ved pension til biskop, domprovst og præster.

Fællesfondens tilskud dækker for det første 60 procent af lønnen til domprovst og præster, øvrige udgifter vedrørende domprovsten og præsterne samt den fulde løn til en specialpræstestilling med en kvote på 90 %.

Desuden dækkes udgifterne ved stiftsadministration, mellemkirkeligt arbejde og provstiuvalgsgudgifter.

Fællesfondens tilskud dækker også udgifter ved præsteboliger, som i sognene i Danmark dækkes af de lokale kirkelige kasser, som menighedsrådene har ansvaret for. Fællesfondens udgifter vedrørende Færøerne må betegnes som et rent "tilskud" fra kirkeskatteyderne i Danmark til kirken og dens medlemmer på Færøerne. Færingerne betaler nemlig ikke landskirkeskat og bidrager derfor ikke til fællesfondens indtægter.

Der er efter færøsk ønske blevet forhandlet mellem den danske stat og Færøernes Hjemmestyre om, at hjemmestyret skal overtage det fulde ansvar for folkekirken på Færøerne. Disse forhandlinger er ikke afsluttet.

14.2 KIRKEMINISTERIETS KONSULENTVIRKSOMHED

I 2002 betalte fællesfonden 2,5 mio. kr. til Kirkeministeriet for konsulentydelse, som Kirkeministeriet yder i forhold til nogle af de opgaver, som hører under fællesfonden.

Ydelsen til Kirkeministeriet dækker løn- samt sekretariatsudgifter i forbindelse med, at medarbejdere i Kirkeministeriet løser en lang række opgaver i forbindelse med folkekirkens edb-systemer samt i forbindelse med graveruddannelse, kordegneuddannelse samt efteruddannelse for præster, provster og biskopper. Ydelsen dækker desuden udgifter, som ministeriet har haft i forbindelse med arbejdsmiljøkurser for præster og provster.

14.3 KIRKELIG BETJENING PÅ RIGSHOSPITALET

I 2002 ydede Fællesfonden et tilskud til Rigshospitalet på 0,451 mio. kr.

Fællesfondens tilskud dækker lønudgifterne til en fuldtidsansat organist samt korsangere ved Rigshospitalet.

Tabel 14-1
FÆRØERNE (MIO. KR)

	2000	2001	Rev. budget 2002	Regnskab	Afvigelse
	8.8	8.7	6.7	6,295	-0,4

15. Øvrige fællesudgifter

15.1 DE MELLEMKIRKELIGE STIFTSUDVALG OG DET MELLEMKIRKELIGE RÅD

I hvert af landets stifter er nedsat et udvalg, som har til opgave at forberede og tilrettelægge mellemkirkeligt arbejde i stiftet. Fællesfonden finansierer udgiften, som er forbundet med udvalgenes virksomhed. I 2002 betalte fællesfonden 0,232 mio. kr. til dette formål.

Det mellemkirkelige Råds opgave er at varetage folkekirkens mellemkirkelige opgaver på landsplan, herunder til at tage stilling til folkekirkens medlemskab af nationale og internationale kirkelige organisationer. Fællesfonden finansierer den overvejende del af udgiften, som er forbundet med rådets virksomhed. I øvrigt yder staten et tilskud til rådets virksomhed via finansloven.

I 2002 blev statstilskuddet nedsat fra 0,600 mio. kr. til 0,300 mio. kr., hvilket fællesfonden kompenserede for ved ekstraordinært at forøge fællesfondens tilskud med 0,300 mio. kr. til 5,200 mio. kr.

15.2 KODAAFGIFT

Fællesfonden betalte i 2002 1,259 mio. kr. til ophavsretsorganisationen KODA.

I 1996 blev der efter en politisk beslutning indgået en frivillig aftale mellem Kirkeministeriet og ophavsretsorganisationen KODA om, at fællesfonden hvert år skal betale et beløb til KODA som vederlag for, at der ved gudstjenester og kirkelige handlinger i folkekirken benyttes nyere kirkemusikalske værker. KODA fordeler vederlaget til de komponister, forfattere og musikforlæggere, som har ophavsretten i forbindelse med værkerne.

15.3 SANKT PETRI TYSKE MENIGHED

Fællesfonden ydede i 2002 et tilskud på 1,050 mio. kr. til den tyske menighed ved Sankt Petri Kirke i København.

Medlemmerne af den tyske menighed bor spredt i først og fremmest hovedstadsområdet og betaler som medlemmer af folkekirken kirkeskat i bopæls-sognene. Derfor bliver der ydet tilskud af fællesfonden til menighedens udgifter ved brug af Sankt Petri Kirke.

15.4 NATIONALMUSEET

I 2002 betalte Fællesfonden 0,642 mio. kr. til Nationalmuseet.

Ydelsen til Nationalmuseet vedrørte rejseudgifter i forbindelse med møder og besigtigelser, som medarbejdere fra Nationalmuseet har deltaget i som led i museets

konsulentarbejde i forbindelse med kirkerne, samt dækning af Nationalmuseets udgifter i forbindelse med registrering af bevaringsværdige gravminder.

15.5 KONFERENCER, KURSER OG PUBLIKATIONER M.V.

Fællesfonden afholdt i 2002 udgifter på i alt 7,538 mio. kr. i forbindelse med konferencer, kurser og publikationer m.v.

Det drejede sig bl.a. om

- undersøgelse af og konference om det psykiske arbejdsmiljø i folkekirken
- arbejdsmiljøkurser for præster og provster
- seminar for biskopper
- ajourføringskursus for provster
- seminar arrangeret af Forenklingsudvalget
- publikationerne "Åbne kirker" og "Kirkens penge".

Der blev desuden inden for denne gruppe af udgifter ydet tilskud til forsøgsprojekter, der er etableret med grundlag i menighedsrådslovens kapitel 8 om samarbejde mellem menighedsråd m.v.

16. Aktiver og passiver

Opgørelsen af fællesfondens balance (status) ved udgangen af 2002 viser, at fællesfonden havde aktiver på tilsammen 159,584 mio. kr. – Tabel 16-1.

Heraf var 49,942 mio. kr. omsætningsaktiver, det vil sige likvide midler samt restancer og tilgodehavender. 109,642 mio. kr. var anlægsaktiver. Det drejede sig først og fremmest om værdien af bispegårdene, som var 86,740 mio. kr. Desuden indgår værdien af leasede og aktiverede aktiver med 22,277 mio. kr.

Blandt passiverne udgjorde kortfristet gæld 81,556 mio. kr. Det drejer sig dels om skyldige omkostninger på 50,876 mio. kr., dels om hensættelser til forsikringsudgifter på 30,680 mio. kr. Hensættelserne til forsikringsudgifter er forskellen mellem det beløb, som allerede er udbetalt i forbindelse med forsikringskader og den forventede endelige udgift ved skaderne.

Fællesfonden havde ved udgangen af 2002 langfristet gæld på 114,165 mio. kr., hvoraf 113,921 mio. kr. er lånt i stiftsmidler. Det drejer sig for det første om lån, som blev optaget i stiftsmidler i 2001 til supplerings af fællesfondens indtægter fra landskirkeskatten i det år. Endvidere drejer det sig om lån, der er optaget i 2002 til afløsning for fællesfondens kortvarige likviditetstræk i likvide stiftsmidler.

Fællesfondens egenkapital var negativ med 72,376 mio. kr. Når Reservefonden, som ved udgangen af 2002 var på 36,238 mio. kr., indregnes, er den samlede egenkapital negativ med 33,138 mio. kr.

Rigsrevisionen har i foråret 2003 i sin beretning om fællesfonden påpeget, at fællesfondens forpligtelser i form af leasingaftaler bør indgå i fællesfondens statusopgørelse.

Leasingforpligtelserne, som primært er knyttet til IT, vil indgå i fællesfondens balanceopgørelse fra og med regnskabet for 2003 på den måde, at værdien af det leasede vil indgå blandt fællesfondens aktiver med samme beløb som de resterende ydelser i henhold til leasingkontrakterne, der vil indgå i opgørelsens af fællesfondens passiver.

Ved udgangen af 2002 var de resterende ydelser ved de indgåede leasingaftaler 116,499 mio. kr., og værdien af det leasede sættes til samme beløb.

Hvis fællesfondens balance ved udgangen af 2002 gøres op efter samme princip, som vil være gældende fra 2003-regnskabet, udgjorde fællesfondens samlede aktiver 276,083 mio. kr., hvoraf 138,776 mio. kr. var værdien af leasede og aktiverede aktiver. De samlede passiver udgjorde tilsvarende 276,083 mio. kr., heraf langfristet gæld på 230,664 mio. kr.

De indgåede leasingaftaler afvikles løbende frem til 2009.

Fællesfondens likvide kassebeholdning var ifølge regnskabet 33,997 mio. kr. ved udgangen af 2002. Heri er medregnet reservefondens beholdning på 36,238 mio. kr. og urealiseret kurstab på 5,767 mio. kr. Excl. disse poster udviser fællesfonden en nettokassebeholdning på 3,526 mio. kr.

Kassebeholdningen fremgår af tabel 16-2.

Fællesfondens likviditet blev i 2001 forbedret ved optagelse af et lån på 55 mio. kr. i stiftsmidlerne i Viborg stift og i 2002 ved optagelse af lån på ialt 43 mio. kr. i stiftsmidler.

16.1 RESERVEFONDEN

Kirkeministeren kan i henhold til lov om folkekirkens økonomi § 11, stk. 2, fastsætte regler om henlæggelse af en del af fællesfondens indtægter til en reservefond og om denne fonds anvendelse.

Der er ikke blevet henlagt midler til reservefonden i 2001 og 2002.

Pr. 1. januar 2002 var der 39,623 mio. kr. i reservefonden. I 2002 er der af reservefonden ydet tilskud til en række forskellige projekter på tilsammen 2.856.763 kr., så reservefondens kapital ved udgangen af 2002 var 36,766 mio. kr.

De ydede tilskud fremgår af tabel 16-3.

Tabel 16-1

FÆLLESFONDENS BALANCE 2002**Aktiver**

Omsætningsaktiver	
Likvide midler	33.997
Restancer og tilgodehavender	15.945
Omsætningsaktiver i alt	49.942
Anlægsaktiver	
Ejendomme	86.740
Værdi af leasede og aktiverede aktiver	22.277
Udlån af reservefonden	625
Anlægsaktiver i alt	109.642

Passiver

Kortfristet gæld		
Skyldige omkostninger	50.876	
Forsikringshensættelser	30.680	
Kortfristet gæld i alt	81.556	
Langfristet gæld		
Fællesfondens lån i stiftsmidlerne	113.921	
Restgæld på leasingaftaler	244	
Langfristet gæld i alt	114.165	
Egenkapital		
Egenkapital	-72.376	
Reservefonden	36.238	
Egenkapital i alt	-36.138	
Balance	159.584	159.584

Tabel 16-2

NETTOKASSEBEHOLDNINGEN

	2000	2001	2002
Likviditet	51.874	53.823	33.997
– Reservefonden	-43.278	-39.623	-36.238
– Urealiseret kursgevinst	-18.378	-11.427	5.767
Netto kassebeholdningen	-7.782	4.773	5.528

Tabel 16.3

TILSKUD YDET AF RESERVEFONDEN I 2002

Biblen for døve – Bibelselskabet	1.000.000
Eksempelsamling af kirkegårds kultur	216.055
Website om kalkmalerier	150.000
Kongres for Luther-forskning	200.000
Værket Danmarks Kirker	260.000
Projekt til udvikling af det sociale liv – Samvirkende Menighedsplejer	200.000
Registrering af bevaringsværdige gravminder – Næstved Museum	200.000
Akademiraadet – rejseudgifter for Udvalget for Kirkekunst	53.398
Samarbejde mellem provstiudvalg og menighedsråd – Kerteminde	60.000
Undersøgelse af kirkers blytage – Nationalmuseet	58.137
Folderen "Velkomst til folkekirken" – Det Mellemkirkelige Råd	88.638
Værdibaseret ledelse i folkekirken – ph.d.-studie	60.000
Projektet "Stauder på kirkegårde" – Miljøministeriet	87.107
Husstandsdelte brochure "Kirkens dag" – Holbæk	17.000
Analyse af befolkningssammensætning og ressourceforbrug – Stenløse	95.000
Julekoncert i Holmens Kirke	61.428
Bog om stat, folkekirke og trossamfund	50.000
Tilskud i alt i 2002	2.856.763

17. Livet i Fyens Stift

“Optimeret rådgivning skal styrke et tillidsfuldt samarbejde i folkekirken.” Med dette motto har Fyens Stiftsøvrighed i 2002 videreført arbejdet med at skabe en moderne, fleksibel og brugervenlig organisation, der samtidig skal være en udviklende og udfordrende arbejdsplads.

Selv om stiftsøvrigheden og bispeembedet er pålagt en væsentlig grad af kontrolfunktioner, betyder det også, at menighedsrådenes, kirkefunktionærernes og præsternes selvstændighed øges, såfremt denne kontrolfunktion udøves i højere grad som rådgivning.

Dette kræver, at hele medarbejderstaben er fleksibel og i stand til at udøve rådgivningen ude hos det enkelte menighedsråd, og på menighedsrådenes betingelser, det vil også sige uden for normal arbejdstid.

Fyens Stifts ledelse bidrager på sin side til at foretage de administrative lettelser vedrørende rutinearbejde og faste indgroede vaner. Ledelsen åbner samtidig mulighed for de enkelte medarbejdere eller grupper af medarbejdere til selv at tilrettelægge deres arbejde.

Det skal være lettere at være menighedsråd

Tilliden mellem Stiftet, provstiudvalg og menighedsråd giver sig udslag i mange møder ude hos det enkelte menighedsråd om personalesager. Dette gælder i alle forhold fra opmåling af stillinger, over mægling i konflikter mellem medarbejder, menighedsråd og præster, og desværre forekommer det også nødvendigt at bistå i forbindelse med afskedigelsessager.

Samtidig er der i kraft af stiftets blanketservice mulighed for at rekvirere alle former for blanketter, herunder ansættelsesbreve i udfyldt stand til alle ansættelseskategorier.

I den sammenhæng skal særlig fremhæves en af stiftsmedarbejdernes medvirken i Kertemindeordningen.

I Kertemindeordningen er der ved en samarbejdsaftale mellem samtlige menighedsråd i Kerteminde indgået den aftale, at provstiudvalget støttet af en medarbejder i stiftet kan yde sekretariatsbistand til menighedsrådene i personalesager. Dette gælder i alle forhold omkring personalesager.

Kertemindeordningen er således en videreførelse og udbygning af den rådgivning, der ydes i stiftet, og der er ingen tvivl om, at de to ordninger til stadighed – i positiv forstand – er en udfordring for hinanden. Rådgivningen fra Stiftets medarbejdere forbedres i kraft af den erfaring, den enkelte medarbejder har ved at arbejde i Kertemindeordningen.

På samme måde yder Stiftets medarbejdere rådgivning i andre sager ude hos det enkelte menighedsråd. Det gøres for at give rådene den størst mulige viden på det tidligst mulige tidspunkt. Det er i den sammenhæng også vigtigt for Stiftet at skabe tillid mellem de konsulenter, som er i besiddelse af en enorm viden, og det enkelte menighedsråd, således at rådene opfatter konsulenterne som en vidensbank, de kan – og har ret til at – træk-

ke på, og ikke som en modpart, der kun modsætter sig menighedsrådenes ønsker. Her er det også Stiftets opgave at bistå menighedsrådene i at fortælle konsulenterne, at kirken også er sognets kirke og ikke blot et interessant bygningsværk.

Med henblik på at rådgive menighedsråd, organister, arkitekter og andre, som har lod og del i forvaltningen af sager vedrørende kirkeorgler, har en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Haderslev og Fyens Stifter samt orgelkonsulenten udarbejdet en “Vejledning i orgelsager”. Vejledningen har været til høring hos en række orgelsagkyndige organister, stiftsøvrighederne, Konkurrencestyrelsen, Kirkeministeriet samt Foreningen af Piano- og orgelbyggere i Danmark, og den er nu tilgængelig for interesserede. Den indledes med en kortfattet oversigt over dansk orgelbygning. Herefter følger en gennemgang af proceduren i en orgelsag, inklusive gennemgang af tilbudslovens bestemmelser. Som tillæg til vejledningen er der en skitse til brug for udformning af et licitationsmateriale.

Menighedsrådene og præsterne modtager også informationsskrivelser om nye regler og cirkulærer. Her gennemgås de udsendte regler på – en forhåbentlig – mere folkelig måde, således at de relevante oplysninger for det enkelte menighedsråd gøres mere forståelige.

Informationen til præsterne sker i kraft af Kirkenettet elektronisk. Ligeledes er alle blanketter til brug for præsterne lagt ud på nettet.

Det er i al den rådgivning, der gives af stiftet, vigtigt at holde for øje, at det er rådet, der har kompetencen og træffer beslutningen. Stiftets opgave er at bistå med informationer og yde støtte, således at beslutningerne bliver så rigtige som mulige.

Der er blevet udarbejdet en ny hjemmeside for stiftet, som blev gjort offentligt medio december 2002. Hjemmesiden vil i langt højere grad udgøre en del af kommunikationen mellem stiftet og andre parter, da stiftet tilstræber at anvende elektroniske kommunikationsveje, hvor dette er muligt.

Folkekirkenes Lønssystem

Der har i løbet af 2002 i Fyens Stift været en stigning på 9,6% i tilmeldingen til FLØS, så den pr. pr. 31.12.02 udgjorde 74,0%. I løbet af 1. kvartal 2003 er tilmeldingen steget til 78,9%.

Udviklingen skyldes blandt andet, at der i 2002 har været afholdt 4 kurser for kasserere. Herudover tilbydes nye kasserere mindst et besøg i stiftet, hvor de informeres om FLØS, metoden til at håndtere lønudbetaling i systemet og anden relevant information, de måtte have behov for, for at kunne løfte opgaven. Derudover har Stiftet, af flere omgange, udsendt reklamemateriale til alle ikke-brugere af FLØS for at gøre dem opmærksom på alle systemets fordele. Dette har også givet flere brugere af systemet.

Bispeembedets virksomhed

Biskoppen er normalt til stede på bispekontoret tirsdag til fredag i telefontræffetiden 10-13. Sædvanligvis udstrækkes tilstedeværelsen på bispekontoret med endnu nogle timer, således at det ugentlige nærvær på kontoret skønsmæssigt er på ca. 20 timer. I den tid er der samtaler med ansøgere til præsteembeder og samtaler i diverse andre anliggender. Desuden sagsbehandling i anliggender, som relaterer til stiftets præster og menighedsråd, samt sagsbehandling i forbindelse med stiftsøvrighedens virksomhed.

Til biskoppens mere udadvendte virksomhed hører besøg i stiftets sogne hos præster og menighedsråd. Det kan være i forbindelse med rådgivning af præster eller besigtigelser i stiftsøvrighedsanliggender. Jævnligt er det også i forbindelse med biskoppens foredragsvirksomhed i stiftet. På søndage, hvor biskoppen ikke selv holder gudstjeneste i en af stiftets kirker, vil biskoppen normalt være at finde som kirkegænger i en af stiftets kirker.

Endelig er der til bispeembedet knyttet et hjemmearbejde, som finder sted i bispegården. Her holdes der forud for ordination bispeeksamen af en varighed på normalt 6 timer. Til hjemmearbejdet hører endvidere prædikenforberedelse og udarbejdelse af foredrag og manuskripter. Brevskrivning af mere omfattende art, som indgår i en sagsbehandling, bliver undertiden også udarbejdet på hjemmearbejdspladsen.

Der er i 2002 holdt 6 ordinationer med forudgående bispeeksamen for 8 ordinander. Der har været 50 gudstjenester og gudstjenestebesøg i stiftets kirker. Dertil har der rundt omkring i stiftet været holdt 135 møder i form af orienterende møder og indstillingsmøder med menighedsråd samt foredragsarrangementer.

Præstesager

I Fyens Stift har der i 2002 været to præstesager, som har fået nogen omtale, plus en, som slet ikke fortjente omtale, fordi der ikke var nogen sag.

Hvis tilsvarende hændelser havde fundet sted på andre områder af arbejdsmarkedet, ville de næppe være blevet bemærket, bl.a. fordi man dér nok havde fundet en hurtigere og mere hensigtsmæssig løsning på de relevante problemer. Når det drejer sig om præster, vækker sådanne sager altid en større opsigt, hvilket man kan tage som et udtryk for, at folk i sognene faktisk interesserer sig for deres kirke. Til gengæld giver disse sager også altid anledning til en del rygter og mytedannelser, som man vanskeligt kan korrigerer, fordi der af hensyn til den ansatte er en del begrænsninger i Lov om offentlighed i forvaltningen.

Præster er foruden på præsteløftet forpligtet på at virke efter de normer og standarder, der gælder for alle andre offentligt ansatte. Hvis man i tilstrækkelig høj grad kommer i konflikt med det, man er forpligtet på, er der en sag. Det kunne imidlertid være rart, om sådanne sager

kunne løses på mere hensigtsmæssige og mere hensynsfulde måder, end det er tilfældet nu. Hvis der f.eks. var større muligheder for at forflytte en præst uden ansøgning og uden om menighedsrådenes indstillingsret, ville nogle problemer kunne være løst på en meget bedre måde. En hurtigere sagsbehandling fra arbejdsgivers side ville også bidrage til noget mere hensigtsmæssige løsninger, og for fællesfonden vil det i nogle tilfælde betyde en væsentlig besparelse til vikarer.

Provstemode og præste-kurser

Biskoppen, stiftamtmanden og stiftets provster afholder hvert år et 2-dages konvent, hvor der over et bestemt emne afholdes teologiske og fagretlige foredrag. Kurset er planlagt således, at deltagerne i vidt omfang skal være bidragsydere med foredrag, men der kan også tilkalde foredragsholdere udefra.

Emnet i 2002 var "Det kirkelige embede". Foredragsholdere var: professor, dr. theol. Peter Widman: "Teologiske overvejelser om det kirkelige embede i dag", provst Finn Ole Hansen: "Magt og myndighed" og provst Jakob Hvidt: "Tilsyn og personalepleje".

Der har i 2002 i bispeembedets regi været følgende kurser og konventer:

- en konventsdag for præster og organister (ca. 60 deltagere)
- tre kursusdage i februar-marts om "Påskens fortællinger" ved biskoppen
- tre dages (2 døgn) stiftskonvent for præster i maj
- to kursusdage i september om pædagogik i konfirmandstuen i samarbejde med Teologisk Pædagogisk Center
- en kursusdag om prædikenens form i oktober
- en stiftsdag for menighedsrådsmedlemmer og kirkeligt ansatte i september.

Udvalgsarbejder

Stiftsøvrighedens medlemmer har deltaget i følgende eksterne udvalg:

- Biskoppen har deltaget i: Kirkeministerens forenklingssudvalg, DNK-styregruppen, biskoppernes dåbsudvalg,
- Stiftamtmanden har deltaget i: Kirkeministerens budgetfølgegruppe (formand for denne), bestyrelsen for Løgumkloster Kirkemusikskole
- Stiftskontorchefen har deltaget i: Kirkeministerens budgetfølgegruppe, Kirkeministeriets Investeringsgruppe

Stiftsudvalget vedrørende økonomi

Kompetencen for stiftsudvalget vedrørende økonomi er fastlagt i lovgivningen, men de to årlige møder bruges også til at drøfte andre forhold ud over de rent økonomiske, hvilket vil sige, at udvalget i nogle begrænsede henseender fungerer som et stiftsråd.

Samtidig med, at fællesfonden fattes penge, kan det

konstateres, at stiftsmidlerne udvikler sig i en meget gunstig retning

Stiftsmidlerne administreres i samarbejde med det økonomiske stiftsudvalg. Udvalget fastlægger i samarbejde med Stiftsøvrigheden lånepolitikken for stiftet.

Indlånene er steget med ca. 4,5% til 296,273 mio. kr. ved udgangen af 2002. Udlånene til menighedsråd og andre faldet med ca. 2,6% til 166,823 mio. kr. udgangen af 2002. Obligationsbeholdningen er i løbet af 2002 forøget med 22,5% til 115,707 mio. kr., samtidig med at den likvide beholdning også er nedbragt.

Andre stiftsudvalg

Det mellemkirkelige stiftsudvalg afholder årligt flere møder. Stiftet fører særskilt regnskab for mellemkirkeligt udvalg.

Udvalget har til opgave på lokalt plan at forberede og tilrettelægge mellemkirkeligt arbejde i Fyens Stift, hvilket i praksis finder sted gennem en oplysende og formidlende virksomhed.

Udvalget forsøger at etablere kontakt til andre kirkesamfund på Fyn.

Endvidere er udvalget medvirkende i projekter, der har at gøre med venskabsmenigheder og andre relationer i udlandet.

Stiftsudvalget for Mission har i 2002 haft fokus på Danmissions arbejde. Desuden samler udvalget én gang om året menighedsrådenes kontaktpersoner til et inspirationsmøde. I udvalgets virksomhed er der en forventning om, at alle stiftets sogne har et missionsprojekt.

Udvalget holder et årligt stiftsmøde i oktober-november. Stiftsudvalget for Mission samarbejder med Det mellemkirkelige Stiftsudvalg omkring kontakten til Nordvestdistriktet i Tanzania. I juli måned rejste 16 fynboer til Tanzania.

Udvalget er åbent over for samarbejde med de folkekirkelige organisationer og andre kristne kirker og kirkesamfund.

Det Danske Bibelselskabs Stiftsudvalg er Bibelselskabets forlængede arm i Fyens Stift og arbejder for Bibelselskabets formål, som er at skabe interesse for brugen af Bibelen gennem kendskab til bibelselskabets forskellige publikationer.

Udvalget har fem medlemmer: To valgt ved brevafstemning af Bibelselskabets medlemmer i stiftet, to udpeget af biskoppen og ét valgt af Frikirkerådet. Mindst to af medlemmerne skal være lægmænd.

Stiftsudvalgets økonomi baseres på et årligt rådighedsbeløb fra bibelselskabet, et tilskud fra Fyens Stiftsfond og eventuelle øremærkede gaver til specielle formål.

Udvalget udsendte i 2002 "Fyens Stifts Foredrags- og Studiekatalog" til samtlige præster og menighedsråd.

Folkekirkens Tværkulturelle Samarbejde i Odense

Dette projekt blev etableret i 1999 – i første omgang som et 3-årigt forsøgsprojekt. Erfaringerne skulle så vise, om der er grundlag for at fortsætte med et permanent gudstjenestetilbud til kristne flygtninge og indvandrere samt et samtaletilbud på et fællesmenneskeligt grundlag til muslimer med oplysning om, hvad vi tror på i Danmark.

I januar måned 2002 indstillede bestyrelsen for projektet, at det burde fortsætte. Efterfølgende har repræsentantskabet støttet denne anbefaling. Af praktiske grunde blev det endvidere besluttet, at projektet skal fortsætte med tilknytning til Domkirken, i hvis sogn Det tværkulturelle Center har til huse. Endvidere skal der knyttes en præst til projektet. I det forløbne år har der været holdt månedlige gudstjenester i Domkirken, hvor der hver gang har deltaget 75-100 mennesker med baggrund i mindst 10 forskellige nationaliteter.

I samarbejde med Islamisk Informations og Rådgivningscenter har Folkekirkens Tværkulturelle Samarbejde igen arrangeret udstillingen "Samexistens" i Odense Rådhus. Udstillingen, som fik opbakning af Det Danske Bibelselskab, FDF, KFUM- og KFUK-spejderne samt Danmarks Søndagsskoler, blev en succes. I de få dage, den varede, blev den besøgt af mere end 3.500 gæster, som fik lejlighed til at samtale på tværs af de religiøse grænser, som ellers sætter skel imellem os.

Det tværkulturelle samarbejde har også arrangeret lejre og udflugter for kristne flygtninge og indvandrere, og på centeret er der en velbesøgt "sprog-café", hvor nye og gamle danskere taler og samtaler på dansk. I en lille "net-café" er der mulighed for at surfe på internettet og ad den kanal indhente nyheder og oplysninger fra diverse hjemlande.

Udgivet af Kirkeministeriet 2003

Grafisk tilrettelægning: Design Factory Aps

Tryk: Omega Kommunikation

Papir: Arctic Silk

Oplag: 6000 stk.

ISBN 87-989543-2-6

ISBN 87-989543-2-6